

PERSPECTIVA ESCOLAR **70**

Publicació de «Rosa Sensat»

Desembre 1982

L'avaluació

ÍNDEX	
EDITORIAL	1
L'AVALUACIÓ	
1. AVALUAR, UNA PRÀCTICA CONTRADICTÒRIA, per Montserrat Company	2
2. CRITERIS DE VALORACIÓ A L'ESCOLA DEMOCRÀTICA, per Carme Sala Sureda	5
3. PROGRAMACIÓ, AVALUACIÓ I RENOVACIÓ PEDAGÒGICA, per Carme Tolosana	13
4. L'AVALUACIÓ A PARVULARI I CICLE INICIAL, per Pia Vilarrúbies	16
5. LA PRÀCTICA DE L'AVALUACIÓ, per Jordi Maduell	20
6. L'AVALUACIÓ, per l'Equip de mestres de l'Escola Barrufet	25
ESCOLA	
EXPERIÈNCIES ESCOLARS: Experiència sobre la utilització del cinema a l'escola	35
LES VACUNACIONS SISTEMÀTIQUES EN LA INFÀNCIA	42
ASSOCIACIÓ DE MESTRES «ROSA SENSAT»	
NOTÍCIES DE L'ASSOCIACIÓ	49
ACTUALITAT	
INFORMACIONS I COMENTARIS: Les eleccions sindicals a l'ensenyament	55
BIBLIOGRAFIA	61
PER ALS NOIS I NOIES	63

Perspectiva Escolar

Edició i Administració: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat» - Còrsega, 271.
Tel. 237 07 01 - Barcelona-8

Consell de Redacció: Jordi Achón, Rosa Carrió, Mercè Comas, Montserrat Company, Biel Dalmau, Mercè Fluvià, Marta Mata, Ramon Prats, Anna M. Roig

Director: Jordi Tomàs

Secretària de Redacció: Teresa Udina

Distribució a llibreries: Arc de Berà - Lluç, 10-14, B-5

Subscripcions: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat»

Maqueta: Mercè Vallverdú

Fotògraf: Josep Gri

Composició: Fernández, Borrell, 168

Impremta: I. Juvenil, Maracaibo, 11

Realització tècnica: KETRES. Tel. 253 36 00

Dipòsit legal: B. 2.090-1975 — ISSN: 0210-2331

Subscripció anual: 1.950 ptes. — P.V.P. 225 ptes.

EN ESPERA D'UN PROJECTE DE LLEI...

1

El propassat dia 7 d'octubre, el Parlament de Catalunya prenia, per unanimitat, la resolució d'instar el Consell Executiu de la Generalitat «a prosseguir els estudis i les negociacions ja en curs, per tal d'elaborar i presentar, en un termini de tres mesos, un projecte de Llei que permeti realitzar en condicions satisfactòries la integració a la xarxa d'escoles públiques de Catalunya de les escoles de reconeguda tradició pedagògica, com per exemple les del CEPEPC, que manifestin la voluntat de la seva incorporació a l'Escola Pública».

Aquesta decisió del Parlament ha clos una llarga etapa del camí seguit pel CEPEPC, amb el reconeixement i el suport de totes les forces polítiques, vers l'objectiu que ara farà cinc anys es va plantejar: la integració dins la xarxa pública.

Certament és important que aquest procés d'integració hagi d'estar regulat per una Llei i no per un Decret, per bé que s'ha d'entendre com una operació d'interès general, de millorament decidit de l'ensenyament públic, més que del problema particular d'unes determinades escoles. I aquest fou el sentir dels nostres parlamentaris quan aprovaren la resolució pensant en les «escoles de reconeguda tradició pedagògica».

Seria molt negatiu, ara, que el govern de Catalunya no recollís l'esperit de la resolució del Parlament i no oferís una solució àmplia sinó una correcció restringida, arrencada a contracor.

L'interès d'aquestes escoles rau en la tasca pedagògica duta a terme fins ara. L'executiu té la paraula... l'obligació de salvar-les com a patrimoni de tots.

AVALUAR, UNA PRÀCTICA CONTRADICTÒRIA

per Montserrat Company

Avaluar és un terme introduït en el llenguatge actual dels mestres sense que la seva utilització impliqui forçosament un mateix concepte. L'any 1970 la «Ley General de Educación» introduïa i legislava la pràctica de l'avaluació contínua com a metodologia de valoració del rendiment de l'alumne en funció d'uns nous programes. Els resultats d'aquest rendiment havien de conduir l'alumne a considerar-se un «titulat» d'una o altra categoria en arribar als 14 anys, edat en què finalitza el període d'escolaritat obligatòria. El context en què es formulava la proposta el defineix molt acertadament l'article *Deu anys després de la Llei General d'Educació* escrit per Marina Subirats en el número 56 de la nostra revista: «A les velles formes de la ideologia escolar definida els anys 40 s'hi va superposar un bany de tecnocratismes mal après en algun college dels USA: l'organització educativa, les programacions, les fitxes, els nivells, els graus... El resultat és prou conegut: confusió ideològica total. Per sota de les fitxes, hi navegaven els hàbits de cada mestre, de cada director; hi ha escoles on els nens i nenes continuen estant en aules separades, perquè les mestres ho prefereixen així, d'altres en què la classe de religió és obligatòria, i d'altres on no s'explica una paraula de religió...»

L'avaluació esdevé així un element més dins d'aquesta confusió. La pràctica és absolutament diversa; va des de la puntuació 0, 5, 7 a cada una de les feines escolars sense que l'alumne sàpiga mai a quin criteri es deu aquesta numeració, fins al mes-

tre que es nega a puntuar o aquell que fa un examen darrera l'altre, ja que aquesta és la seva interpretació de l'avaluació contínua. No falten tampoc, certament, intents seriosos per trobar criteris objectius de valoració.

Hem de posar notes? No n'hem de posar? Què vol dir avaluar? Cal que els mestres avaluem? Per què? Com han de participar els alumnes en l'avaluació? I els pares, què els hem de traspasar? Necessitem o no els mestres mitjans concrets i científics de mesurar el rendiment dels alumnes? I de mesurar la seva conducta i evolució personal? Com saber si els nostres plantejaments didàctics afavoreixen els resultats que voldríem? Aquestes i moltes altres preguntes en relació a un tema tan fonamental com és la valoració del treball del mestre i del resultat del treball en l'alumne, són i han estat motiu de reflexió i de preocupació de molts mestres que han comportat actituds i experiències educatives diverses.

En plantejar aquest monogràfic a «Perspectiva Escolar» no es vol donar resposta a totes aquestes qüestions. Els objectius són més senzills: obrir debat entre els mestres a partir d'aportacions concretes sobre el tema. A partir de la nostra preocupació sobre la pràctica de l'avaluació veiem que aquest tema té dues vessants. La primera fa referència a trobar un procediment correcte de coneixement i valoració del treball de l'alumne, i també de la seva evolució personal, procediment que, a més de ser objectiu, ha de respectar l'alumne i servir els nostres objectius

Don

Profesor del.....
Nombre del Centro

CERTIFICA que el alumno a quien se refiere el presente LIBRO DE ESCOLARIDAD ha obtenido en el Segundo Nivel la

EVALUACION GLOBAL (2):

Lo que hago constar a los efectos oportunos.

..... de de 19.....

V.º B.º
El Director, (Sello del Centro) El Profesor

... Avaluar aquí va lligat a uns resultats que, posats com a única dada en el dossier personal, condicionaran el futur escolar de l'alumne...

de seguiment de l'activitat diària a la classe. La segona vessant fa referència a la utilització dels resultats de l'avaluació com a instrument de classificació dels alumnes a la pròpia classe i, administrativament, com a instrument de selectivitat que condiciona el futur escolar dels alumnes. Situem els dos aspectes.

Seguiment del procés educatiu

La responsabilitat del mestre davant l'evolució de l'alumne, el seguiment, la recerca de mitjans que permetin avaluar la doble perspectiva del fet educatiu, és a dir, l'acció del mestre per un costat i la resposta de l'alumne per l'altre, han estat, en la mesura que afecten la responsabilitat del mestre davant l'evolució de l'alumne, objecte de preocupació pedagògica des de fa molts anys a casa nostra. El moviment de renovació pedagògica acull el treball de molts mestres que han avançat en experiències i reflexió pedagògica sobre el tema. Alexandre Galí en el seu llibre *La mesura objectiva a l'Escola*, editat l'any 1928, plantejava ja la necessitat que el mestre utilitzés la tècnica precisa, una mesura suficientment objectiva que permetés garantir la seva funció docent:

RECUPERACION

Resultados de las actividades de recuperación realizadas por el alumno de acuerdo con las instrucciones recibidas al efecto:

Areas (3)	Fecha (4)	Calificación (2)	Firma del Profesor (5)

Con esta fecha el alumno ha superado con evaluación global positiva el Segundo Nivel (6).

..... de de 19.....

V.º B.º
El Director, (Sello del Centro) El Profesor (5)

«El mestre com més renovador sigui, com més vulgui assolir un ensenyament real i positiu, més ha d'estimar les normes concretes i els mètodes tècnics de treball. La posició sentimental idealista li ha de ser insuficient. No en té prou de sentir-se mestre i de saber-se dient la paraula viva al deixeble que té al davant. El mestre, per damunt del deixeble que viu i creix de la seva paraula viva, ha de sentir la responsabilitat de la formació del futur ciutadà, l'ésser fàcilment incomplet que sense deixar de ser un home, serà també un nombre o una roda, o una dent de la roda d'un ésser més vast que l'home, sense el qual els homes tampoc no són homes». Galí elaborà la seva tesi sobre l'objectivitat de la mesura del treball escolar que ha servit de punt de referència i reflexió a molts i molts mestres. Les Escoles d'Estiu foren continuadores d'aquesta tasca impulsant el treball de grup dels mestres per elaborar les proves objectives de maduració i de mesura de continguts.

L'objectiu de l'Escola progressista és l'educació integral, la qual cosa ha implicat que els mestres sentissin també la necessitat de trobar mecanismes de valoració i mesura d'aquells aspectes que intervenen en el procés formatiu de la conducta del nen en termes generals. El treball individual i de grup de mestres i altres professionals de l'ensenyament ha aportat en els darrers anys material fruit de les seves elaboracions. En aquest sentit podem citar publicacions com: *L'ob-*

FITXA D'OBSERVACIÓ SISTEMÀTICA DEL NEN EN EL PARVULARI
(5 anys) I CICLE INICIAL

Cognoms _____ Nom _____
 Data de naixement _____ lloc _____
 Carrer _____ Cicle _____

1. ADAPTACIÓ / a l'escola, al mestre, als companys, al ritme de treball. ...)

RESUM:
 Final 1.º trimestre _____
 Final de curs _____

2. ACTITUDS

Davant el mestre _____
 Davant els companys _____
 A l'hora del (re)observació a l'hora d'estudi _____
 Davant el treball en grup(s) _____

RESUM:
 Final 1.º trimestre _____
 Final de curs _____

3. ADQUISICIÓ D'HÀBITS

Personalitat (d'organització de classe, d'ajudar, sentir de la responsabilitat, ...) _____
 Socialització (responsabilitat concreta, participació en la vida de la classe respecte als altres, ...) _____

RESUM:
 Final 1.º trimestre _____
 Final de curs _____

DIPLOMA DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ, 1.º CICLE

servació dels nois a l'Escola, de Jordi Cots i Anna M. Roig,¹ *L'Observació sistemàtica a l'Escola*, «Full d'Informació a les Escoles», núm. 17, editat per la Generalitat, sense oblidar altres guions o esquemes no publicats però que molts mestres hem utilitzat.

Malgrat que la preocupació ha estat una actitud constant, la pràctica, però, és plena de contradiccions i no sempre coincideixen els plantejaments teòrics amb l'actuació diària. Pocs s'atreveixen a treure conclusions, a formular un projecte coherent i possible. ¿És que ens falta concretar els objectius? És que els nostres objectius no són mesurables?

El punt mitjà entre la constatació d'un nivell de rendiment de treball en uns continguts determinats, l'observació de les classes, l'adaptació a les condicions observades i el seguiment de les actituds, hàbits i aptituds personals, tot en un clima de dialèctica creadora mestre-alumne és un objectiu que està lluny de la pràctica de les escoles. Per què?

1. Ed. Nova Terra, Barcelona 1973.

... Caldria poder valorar aquells aspectes que intervenen en el procés formatiu de la conducta del nen...

Relació amb l'administració

L'administració hauria d'estar al servei d'una escola que recollís el procés educatiu del nen i que, de totes passades, cercés la sortida positiva de l'alumne.

La idea tan debatuda aquest últim temps sobre el fracàs escolar està íntimament relacionada amb la funció selectiva dels últims resultats de l'avaluació. L'alumne es considera fracassat davant d'una competència de resultats que sovint es dona ja a la mateixa classe entre els companys i que, si no, apareix en sortir-ne. Avaluat aquí va lligat a la classificació dels nens per edats cronològiques, a les possibles o convenients repeticions, a les recuperacions i, en fi, a uns resultats que posats en el seu dossier personal condicionaran el futur escolar. Per tant, ¿què hem de fer els mestres?, o millor, ¿què anem fent?

És un tema difícil que «Perspectiva Escolar» aborda per primera vegada amb la consciència que és un tema fonamental que cal treballar amb rigor i serietat perquè intuïm que és clau per al disseny d'una nova escola on tots els nens hi tinguin cabuda.

És un tema que posem sobre la taula perquè els mestres a les nostres escoles, els responsables tècnics i polítics de l'ensenyament i les Escoles de Professorat en facin motiu de debat. Hem demanat els articles d'aquest monogràfic tenint en compte aquests àmbits diferents. Les seves aportacions, diverses, les veiem des de la preocupació i reflexió teòrico-pràctica que els comporta. La realitat sovint no respon a aquests esquemes a totes les escoles, si bé sabem que avaluar en un context d'escola tecnòcrata i autoritària no és un assumpte conflictiu. Per a molts de nosaltres tampoc no ho és, però la seva pràctica sovint no ens satisfà. És per això, que posem a la vostra consideració alguns elements teòrics i pràctics i fem una crida a l'experiència, la investigació, l'intercanvi i el debat sobre aquest tema.

CRITERIS DE VALORACIÓ A L'ESCOLA DEMOCRÀTICA

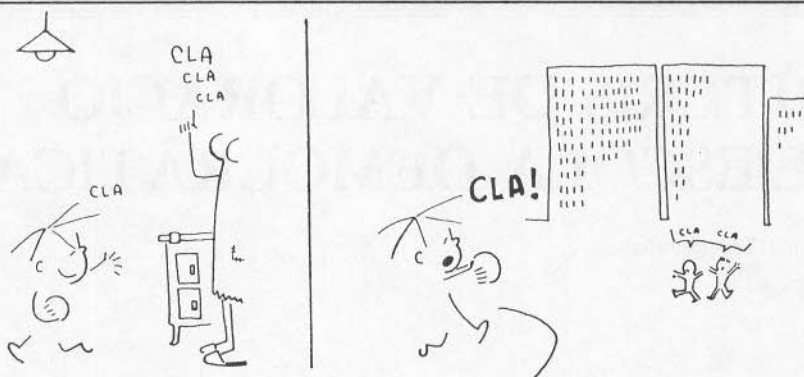
per Carme Sala Sureda

Fa ja uns quants anys que al nostre país parlem i intentem dur a terme un projecte de renovació pedagògica a les escoles. En aquest sentit s'han fet veritables esforços i no pas sempre afavorits per unes condicions que fessin possible el dur a terme el projecte esmentat.

Volem, doncs, una escola diferent en el sentit de renovació, de situar l'escola en el context d'avui, que respongui a poc a poc a les exigències i necessitats dels nens dels anys vuitanta. Una escola que intenti formar el noi amb visió de futur, no de passat, vers uns nous valors socials. Valors socials que han de respondre a uns criteris democràtics de vida, d'entendre el món, de pràctica, de convivència, de relació, d'observació i comprensió de la realitat. Si partim d'aquesta consideració, hem de posar novament en primer pla la figura de l'individu. L'individu considerat en la seva autonomia i en la seva iniciativa. Que siguin respectats els seus drets, que tan lesionats estaven sota les mesures del règim autoritari anterior. Traduït en termes d'escola, el nen ha de ser considerat en la seva individualitat, individualitat entesa com a recuperació en el si de l'escola dels valors personals, de cadascú sota la perspectiva de millorament solidari. El nen considerat com a persona, en singular, que ve d'una família determinada, amb un cúmul d'experiències, de característiques, d'especificitats, de possibilitats. Avui dia, en el nostre món professional parlem molt d'escola lligada a la realitat, d'escola adaptada al nen, però penso que som poc conseqüents o entenem aquesta

premissa únicament com a aprenentatge de la proximitat (estudiem el nostre entorn). Si és aquest el significat que li donem, penso que ens quedem a mig camí. Cada individu assimila, per exemple, allò que se li ensenya, l'aprenentatge a través de les seves especificitats, peculiaritats, que pel fet de ser peculiaritats generalment són diferents de l'un a l'altre. Els aprenentatges que els mestres oferim, que l'escola ofereix, formen part de l'ensenyament, però són només una part. Cal veure com aquests aprenentatges són assimilats pels nens, com el nen arriba al coneixement. És a dir, no tenir en compte només allò que s'ensenya sinó allò que s'aprèn i com s'aprèn. I és en aquest procés que intervé el nen individual amb les seves possibilitats i potencialitats.

I en parlar del que s'aprèn és quan ens trobem en la realitat de cada dia que uns nens aprenen una cosa i d'altres no, uns aprenen d'una manera i altres d'una altra. ¿És aquest el motiu que fa plantejar, tal com s'apuntava a l'inici, cap a on ha d'anar l'escola que volem, l'escola democràtica?... Doncs fonamentalment a respectar el primer dret del nen com a individu que és el d'ésser acceptat dins la comunitat escolar com a persona original, amb unes peculiaritats, fruit de la seva experiència dins el marc familiar, del seu ambient. Valorar, doncs, aquesta diversitat a dins l'escola com a fet natural de composició d'una col·lectivitat. Diversitat que permet i fa possible tractar temes escolars, morals, de costums... des d'òptiques diferents fruit de processos d'experiència diferents.

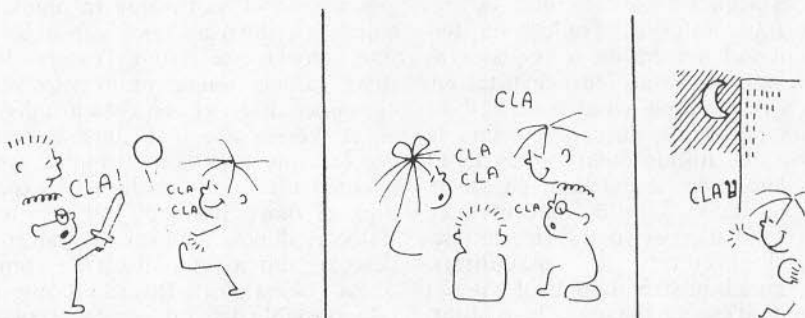
És a dir, la diversitat fa possible el veritable pluralisme dins la classe, pluralisme que enriqueix l'individu perquè li fa argumentar les seves propostes, les seves intervencions, ha d'escoltar, respectar, criticar, acceptar, corregir punts de vista. En el model d'escola que coneixem, del qual venim, la diversitat és marginada (aules especials, escoles especials, reeducacions fora de l'aula), a causa, entre d'altres coses, de la massificació que obliga el mestre a igualar la classe. Hauríem de tendir a fer possible una escola on la diversitat esdevingui norma.

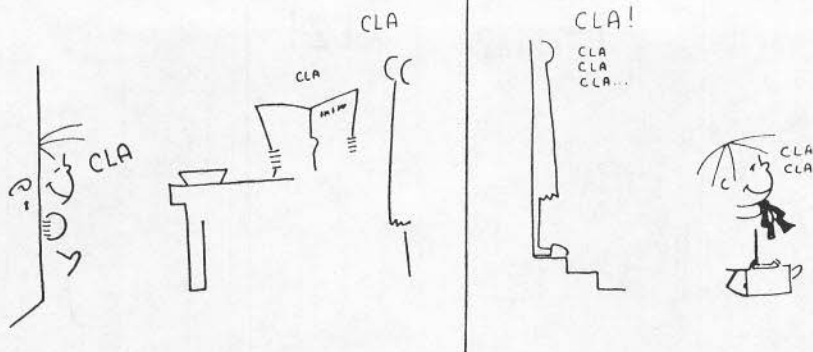
Fixem-nos que uns criteris democràtics de vida comporten, tal com ja he dit, una valorització de l'individu dins el marc d'una col·lectivitat. L'individu que té una autonomia de pensament i d'actuació, que participa, que intervé, que és respectat en els seus drets com a persona i que sap complir els deures com a membre d'una comunitat. És evident que comporta en el terreny de l'escola una pràctica que vagi orientada en aquest sentit.

Per altra banda i lligat amb la proposta

anterior, penso que el moment històric actual fa possible tendir vers una escola que tingui com a punt de partida real, com a protagonista, el nen. Se m'acut i penso que és interessant constatar, encara que sigui a grans trets, que l'escola com a institució gairebé secular de la societat poques vegades ha tingut el nen com a protagonista i això que sembla que hagi estat una institució fonamentada en el nen. Hi va dirigida, l'objectiu és el nen, però no té pas el nen com a protagonista.

Fem un breu repàs, un parell d'exemples: a l'Edat Mitjana i sobretot amb la Reforma Protestant, l'escola es dirigeix a la propagació, difusió de l'Evangeli, i és una exigència conèixer la Bíblia, per a la qual cosa cal saber llegir. Per això Luter proposa una escola per a tots, es crea la necessitat del contracte de treball i això comporta que cada individu sigui capaç de subscriure'l. La lectura i escriptura passen a ser una adquisició fonamental i, per tant, cal que siguin ensenyades a les escoles. Bé és veritat que durant tots aquests segles, encara que s'havia desco-

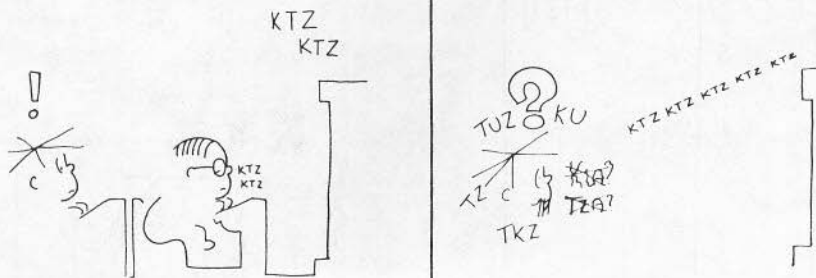

bert el nen com a entitat humana pròpia, l'infant és un descobriment psicològic molt modern i per això avui encara ens resulta difícil d'interpretar l'escola sota els paràmetres del nen. L'escola confessional, l'escola pública, gratuïta i obligatòria és encara una concepció que té les seves arrels en aquest projecte secular de l'escola, amb les seves variants o especificitats ja sigui l'adoctrinament, la propagació d'idees... i no pas de l'escola com a canal d'expressió del nen, que té un sentit i una identitat perquè és la institució on el nen viu el seu present. És per aquest motiu que se'ns fa tan difícil concebre i portar a la pràctica una escola centrada en el nen encara avui, ja que ens resulta més familiar l'escola basada prioritàriament en allò que es vol o s'ha d'ensenyar.

Voldria remarcar o puntualitzar que estic parlant de *models* que són construccions abstractes i formals de tal manera que quan es parla de models no vol dir que tota l'escola respon en tot i per tot a cada un d'ells. A la realitat actual, per exemple, hi ha elements de diferents mo-

dels, mai no es presenten l'un o l'altre de manera pura, absoluta. De totes maneres, a tall d'anàlisi s'ha d'utilitzar aquesta metodologia, ja que resulta impossible descriure o analitzar la infinitat de variants que corresponen, s'interrelacionen entre un model i l'altre. A la realitat, a la pràctica, els models s'expressen sempre per tendències, saber on volem anar, i és per això que un model no es realitza mai completament i mecànicament, sempre hi intervenen elements d'altres. És important en el moment actual tenir punts de referència, cosa que no vol dir responsabilitzar els mestres, amb les condicions que es troben, de dur a terme una experiència meravellosa però irrealitzable.

Pensem que la renovació pedagògica —posar les condicions per analitzar i realitzar el camí a seguir— no és una tasca que recau únicament sobre el mestre. També i molt fonamentalment recau sobre les persones que s'encarreguen de l'Administració i la planificació educativa, del municipi, del ciutadà en general per anar de mica en mica adoptant nous criteris de

KTZ!

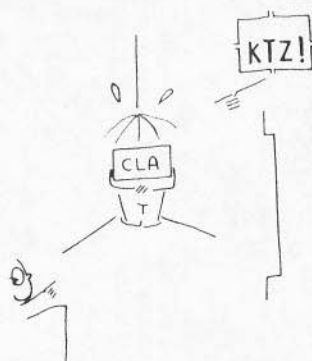

valoració de l'escola i creant unes condicions que facin possible l'aplicació d'un model que respon a uns nous criteris de valoració de l'escola i creant unes condicions que facin possible l'aplicació d'un model que respon a un nou criteri de societat. Hem de començar, doncs, a encetar la discussió sobre els valors, la tendència de l'escola dins aquest nou marc, ja que en aquest sentit l'escola no és pas tan sols un projecte dels mestres, sinó un projecte d'educació del país.

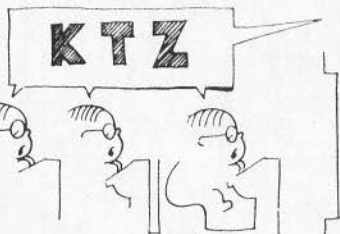
Seguint el fil de l'exposició i partint de l'anàlisi de models podem plantejar en primer lloc el precedent, allò que fins ara ha predominat, que té com a punt de partida la institució escolar. No parteix del nen, no té en compte el patrimoni cultural adquirit pel nen durant els primers anys de la seva vida, previ a l'entrada a l'escola. Considera que el nen inicia l'aprenentatge, s'inicia al coneixement en el moment que entra a l'escola. L'escola parteix d'una programació general per a tot l'Estat, per a tots els nens, i dona prioritat al criteri d'edat. Tendeix, doncs, a

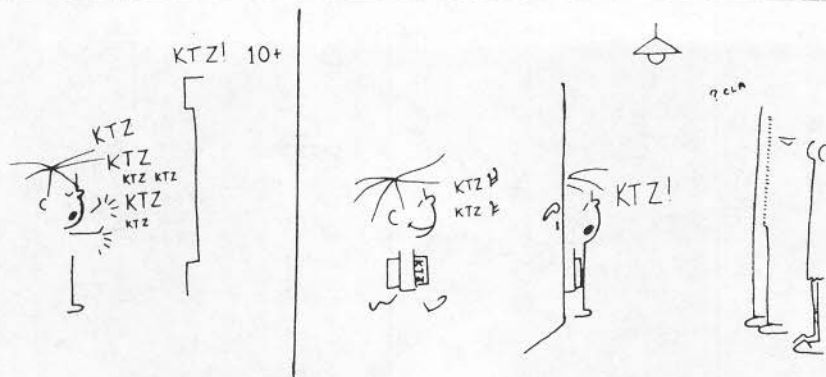
una escola normalitzada. Tots han de fer el mateix, tots han d'arribar al mateix lloc. Tots han d'arribar a l'indicador de coneixements comú o únic. L'individu que no assumeix els nivells desiguals és refusat del grup-classe (aules especials, escoles especials, tractament de fracassat). És l'escola que separa el nen diferent, l'escola de l'exclusió. En segons quins medis, la normalitat es converteix quasi en l'excepció. És una escola que parteix de la igualtat, de la consideració que tots els nens són iguals i per tant fa propostes iguals per a tots amb el fals pressupost que tots arribaran o han d'arribar a resultats iguals i això no és pas cert, quasi —podríem dir històricament— comprovat. D'aquí sorgeix la institucionalització dels fracassats. Fracassats són els nens que no assumeixen íntegrament les propostes escolars dites per a tots però que en realitat són per a pocs. Respon a un esquema d'escola basat en allò que el nen ha d'aprendre, com li anem subministrant els coneixements segons l'edat i les categories.

Podem ja començar a plantejar com a

KTZ

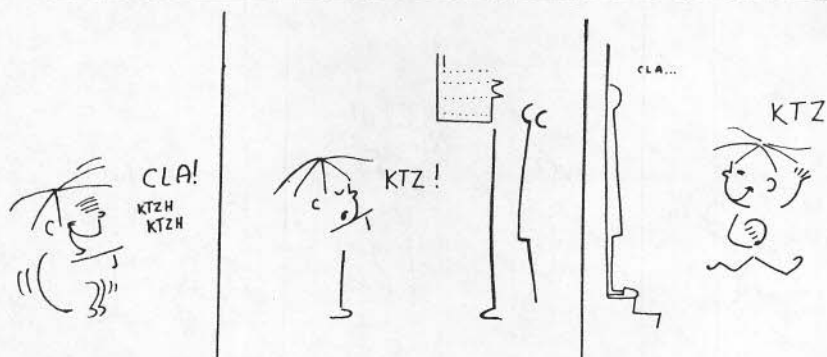

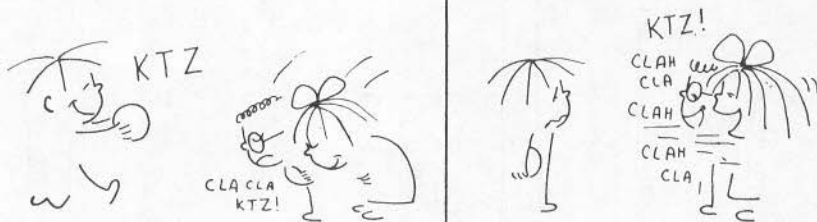
tendència un model d'escola que tingui com a punt de partida el nen. El nen que és diferent de l'altre i aquesta diversitat hauria d'ésser norma de l'escola ja que ens hem de plantejar una escola per a tots els nens, no una escola per a pocs o per a uns quants. La funció d'aquest període d'escolarització obligatòria (EGB) no és únicament i exclusiva la preparació per a l'entrada a l'institut o a la universitat, sinó que té una especificitat per ella mateixa.

Partir del nen vol dir partir dels recursos que té el nen per aprendre. Recursos que li són donats per la seva vida quotidiana, fins i tot de fora de l'escola (aptituds, necessitats, interessos, exigències). Aquestes condicions de vida quotidiana, la sensibilitat del nen i les propostes conseqüents i serioses de l'escola són les que determinen en gran mesura el que el nen està en disposició d'aprendre.

No voldria pas que hi hagués una interpretació errònia en el sentit de donar a entendre que la conseqüència d'aquesta proposta, d'aquesta tendència ens porta a

una concepció d'escola de baix nivell, que si tots els nens hi han d'arribar, cal rebaixar el nivell general de les propostes, dels programes, una escola que es converteix en una institució lúdica entenent aquesta paraula com a sinònim de no exigència, de no esforç. No, no va per aquest camí la proposta. Si una de les funcions de l'escola pública és la de reduir els desavantatges entre els nens, no crear-ne més, l'escola ha d'assegurar la promoció per a tots els nens i per tant s'han de crear unes condicions vàlides per augmentar la qualitat de les experiències escolars, l'eficàcia de la intervenció educativa. Una escola que respongui a l'exigència del dret a la comprensió que té el nen. Una escola que elimini les arbitrarietats i que es fonamenti en el rigor i l'esforç. Una escola que permeti al nen confiar en les seves pròpies possibilitats i potencialitats, que doni confiança i seguretat al nen que són elements fonamentals per a l'aprenentatge. Una escola que vol que cada nen, a partir del que és, tiri endavant al màxim, que l'ajudi a desenvolupar totes les seves po-

tencialitats i no des del prisma de cobrits, de repetir, d'insistir en allò que ha de saber perquè toca (és l'edat), és a dir, des d'una òptica negativa, de les deficiències, sinó d'iniciar els coneixements des d'una òptica positiva, de reforçar aquells aspectes de cada nen que li donen seguretat i confiança en si mateix.

Fixem-nos en un petit detall que penso que fa reflexionar. Quan nosaltres, adults (pares, mestres), parlem dels nens hi ha la tendència molt generalitzada a remarcar els dèficits, la problemàtica que presenta, i sovint definim el nen a partir d'aquestes característiques. I a un nen definit sempre per aspectes negatius, per allò que no té assolit no crec que se li doni gaire marge per confiar en ell mateix. No vull pas dir que hem d'ignorar els dèficits, però ens hauríem d'acostumar a fer valoracions positives ja que possiblement fora l'empta que permetria un millorament en tots els aspectes. Aquesta petita anècdota determina un tipus d'intervenció educativa que moltes vegades no és pas la més adequada per fer possible la promoció de cada nen.

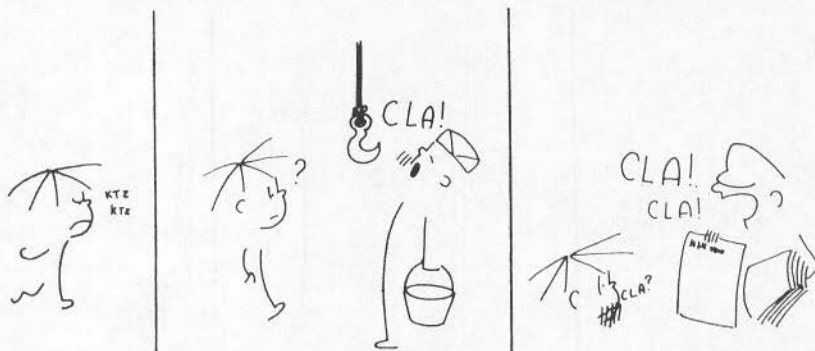
Dit en termes d'exageració: caldria potenciar la programació de la confiança i seguretat en un mateix. El que cal és que siguin plenament realitzades les capacitats del nen. Que sigui possible la canalització dels recursos espontanis, que es puguin organitzar els mateixos a través del coneixement per part del nen i a través dels programes i continguts escolars. Aquests recursos que el nen té, que li són donats per tendències cap a una activitat o una altra, que quedin integrats dins el procés cultural de l'escola.

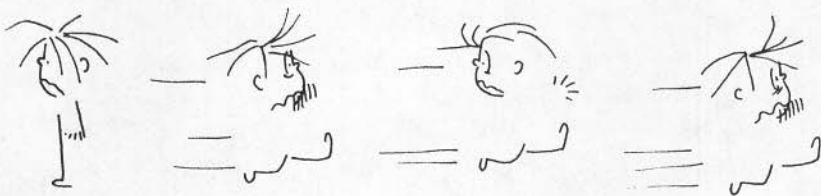
El nen, tot nen, que al final de l'escolarització *obligatòria* ha aconseguit la màxima possibilitat d'expressió i sistematització de les seves capacitats *¿és un nen fracassat?*

Una escola que parteix del nen porta a la diversitat, a la pluralitat.

L'avaluació en el marc de l'escola que té com a punt de partida el nen

Es evident que s'ha d'encetar el tema des d'una perspectiva nova de la funció

de l'avaluació. A l'avaluació no se li ha d'atribuir l'única funció de control d'un programa. Fins ara és aquesta la funció que se li atribueix i que domina a l'escola i és veritablement coherent amb les exigències d'aquesta escola. Una escola que dona uns continguts per a tots iguals pot així mateix, amb la utilització d'instruments de mesura, comprovar, avaluar els resultats de cada nen amb el mateix criteri d'igualtat i amb la simple comparació de resultats.

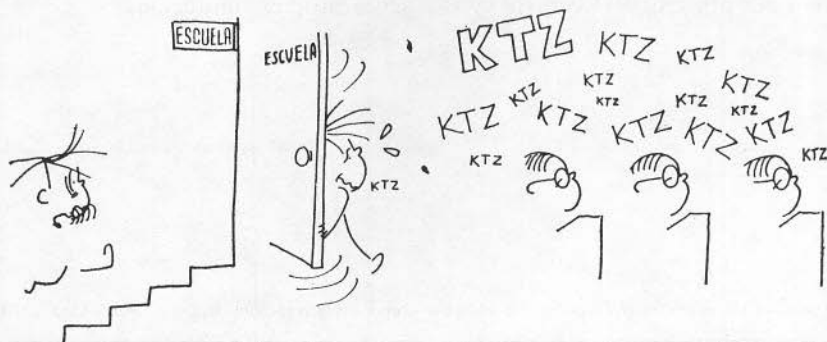
Avui l'avaluació és una operació difícil per al mestre. Crea una situació d'incertesa. Se'ns planteja si som justos o injustos i, en definitiva, una gran por d'equivocar-nos. La responsabilitat de valoració final o parcial no és gens fàcil. Els mestres intentem buscar mètodes objectius per avaluar, però tots sabem que és prou difícil quan s'interrelacionen tantes variables a la vegada. La mesura del que s'ha après, la quantificació de coneixements per exemple, sembla fàcilment avaluable, però pensem que també aquí influeixen gran quantitat de factors personals, de

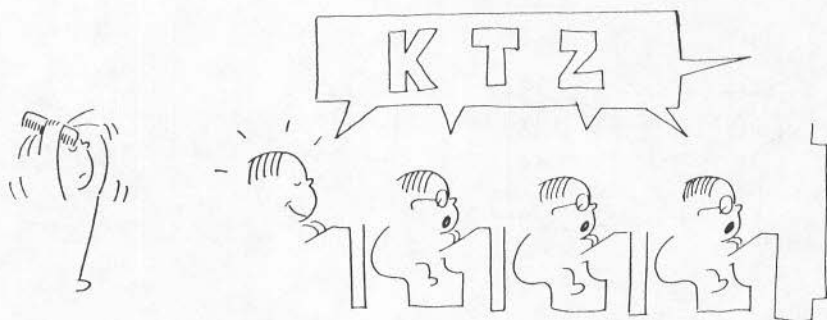
processos, etc. No oblidem que parlem d'avaluació en el període d'escola obligatòria i que no es poden tenir en compte només criteris de resultat quantificable sinó també de procés d'aprenentatge, d'hàbit de treball, d'automatitzacions i d'altres factors de tipus personal.

Actualment, la temàtica que fa referència a l'avaluació no passa exclusivament per la recerca de tècniques, d'instruments més precisos sinó i molt fonamentalment per analitzar quins són els criteris d'avaluació, per què s'avalua i per a què serveix l'avaluació.

Quant als criteris, cal puntualitzar que no només han d'ésser assumits a poc a poc pels mestres directament implicats com a professionals. Cal que siguin assumits dins la comunitat àmplia de ciutadans (pares, societat en general) ja que inclouen una nova mentalitat i una nova actitud.

Hem de trencar la identitat entre concepte d'avaluació i nota (en les seves diferents expressions) que sempre condueix a la comparació entre nens i per tant a la valoració d'uns i la infravaloració dels al-

tres. Aquesta és una tradició escolar plenament normalitzada i assumida, tant pels pares com pels mestres i en general per tot el teixit social. Hem de trencar, doncs, aquesta tradició escolar donant com a criteri alternatiu el fet que l'avaluació ha d'ajudar, ha de servir per fer progressar el nen, no per crear temor, per coaccionar, per crear inseguretat. Hem d'entendre tots plegats, pares, mestres i nens que el que ens interessa de veritat és que el nen tiri endavant la formació de la personalitat, l'adquisició de coneixements, de nous valors, de normes de convivència que li permetin viure una relació positiva a l'escola, a la família i en el medi en què es mou. Tot això no es pot aconseguir amb una avaluació parcial i quantitativa. La paraula avaluar equival a la revisió constant del treball realitzat a classe valorant els progressos, encallaments i retards, estímuls i resultats tant individuals com col·lectius.

Els criteris pedagògics fonamentals de l'avaluació els podríem resumir dient que: avaluar no vol dir només mesurar la quantitat de coneixements o continguts apresos i per tant no se situa al final del procés d'aprenentatge. Avaluar significa, per una banda i per al mestre, el control cons-

tant de la seva tasca; veure si els continguts, els mitjans i els instruments que utilitza, la dinàmica que es crea a la classe, són adequats a l'objectiu proposat; avaluar significa també per al mestre veure si hi ha coincidència entre allò que s'ensenya i allò que el nen aprèn.

Des d'aquest punt de vista, l'avaluació es converteix per al mestre en un instrument de renovació, millorament, control de la intervenció educativa. L'avaluació fa necessària, doncs, la definició d'una sèrie de paràmetres d'observació que valorin directament el comportament manifest del nen en el sentit ample de la paraula i, indirectament, el procés d'aprenentatge.

L'avaluació ha de significar per al nen fer-lo conscient dels seus progressos, deficiències, possibilitats, coneixements adquirits. Això dóna veritable sentit al seu treball escolar. S'ha d'anar canviant el criteri que el nen aprèn per ser millor i anar establint que el nen aprèn perquè el que fa té un sentit, un interès i s'esforça per millorar tots els aspectes que d'alguna manera enriqueixen el seu treball. La revisió d'aquest treball ha de proporcionar-li estímuls, seguretat i coneixement de les seves pròpies limitacions.

PROGRAMACIÓ, AVALUACIÓ I RENOVACIÓ PEDAGÒGICA

per Carme Tolosana

«Els mestres no sabem programar», em deia un estudiós dels comportaments didàctics dels professionals de l'educació, «així, doncs, ¿com poden reeixir en la seva tasca que a més, la majoria d'ells, entén com a "transmissora" de coneixements, si no de manera exclusiva sí de manera prioritària?», em preguntava el meu company. És ben cert. Quan parlem amb els mestres, veiem que aquests han posat el màxim d'esforç a fer que els nens «aprenquin moltes coses», que arribin al nivell. I realment aquesta inquietud, aquesta preocupació per la instrucció en una societat cada cop més tecnificada, més competitiva, se'ns mostra com a ben legítima. Però potser el que caldria preguntar-se és si en realitat no som al centre de la més antiga preocupació de l'escola tradicional i no pas enfront d'una necessitat generada pel desenvolupament de la societat actual: és a dir, si en realitat no continuem preocupats per allò que ensenyem, allò que caldrà que el nen sàpiga i no pas per allò que el nen aprèn, que veritablement assumeix, necessita, fa servir en definitiva.

Aquesta preocupació legítima de la qual parlàvem abans ens arriba enterbolida per la magnitud de les qüestions que l'escola ha fet seves: cada cop, davant d'una nova perspectiva en el camp científic, d'una nova exigència social, l'escola incorpora una àrea d'estudi nova, una *assignatura* més sense situar la resta dels continguts del currículum tradicional, desfasat i amplíssim en la majoria dels casos. Així, a la història d'Espanya, afegirem la de Ca-

talunya, a la de les batalles i dinasties, la dels pobles i dels moviments socials. A la memorització de classificacions exhaustives en botànica i zoologia, les sortides, l'experimentació i l'estudi de l'Ecologia... a les llarguíssimes sumes, restes, multiplicacions i divisions dels antics quaderns d'aritmètica, la teoria de conjunts, a la farragosa sintaxi —més o menys modernitzada— la teoria de la comunicació i l'estudi de la imatge...

Així l'escola va engreixant els seus programes i és ben evident que davant d'aquests el màxim a què pot aspirar un mestre és a una ordenació més o menys racional, en el temps, i a dotar-se d'uns mecanismes de control que li permetin destriar els nois que arribaran amb el nivell esperat d'aquells altres que quedaran pel camí.

I és indubtable que la desitjada renovació pedagògica no serà donada per la incorporació de nous continguts als ja clàssics, ni tampoc per la modernització dels instruments o del llenguatge de l'avaluació, si les condicions de treball dels mestres no canvien de manera substancial: establiment del professorat i racionalització dels «concursos» o d'altres mecanismes de trasllat, una transformació absoluta dels procediments tradicionals d'accés: les oposicions, un augment de la ratio professor/aula i racionalitzar el nombre de nens per aula adequant-los a les condicions reals de cada escola i del seu entorn.

No minimitzar cada cop més els pressupostos de l'educació. Legislant a favor de la participació i no per dificultar-la. En

I relacions d'equivalència

Les fletxes diuen: «...té la mateixa forma que...»

Tots els elements que han quedat units per fletxes els hem envoltat de punts, formant subconjunts.

No queda cap element fora de cap subconjunt.

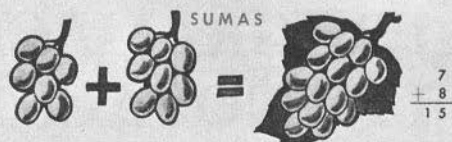
Inerpretem-ho amb taules

	■	■	■	▲	▲	▲	◆	◆
■	×	×	×					
▲	×	×	×					
◆	×	×	×					
▲				×	×	×		
◆				×	×	×		
◆							×	×
◆							×	×

■ a. A la teva llibreta fes un conjunt amb els mateixos elements i dibuixa les fletxes que diuen: «...té el mateix color que...»

b. Confecciona la taula corresponent.

131

Sumando	más	Sumando	=	Suma.	Cuenta.
15	+	16		17	18
+ 5		+ 4		+ 3	+ 12
14	+	12		13	14
+ 6		+ 11		+ 12	+ 13
19	+	20		21	22
+ 6		+ 5		+ 4	+ 5
27	+	28		29	11
+ 2		+ 1		+ 1	+ 2
17	+	18		19	20
+ 7		+ 8		+ 9	+ 10
25	+	26		27	17
+ 3		+ 2		+ 1	+ 12
					+ 14
					+ 13
					+ 12
					+ 11

... a les avorrides sumes dels antics quaderns d'aritmètica...

... afegim la teoria de conjunts...

definitiva, el que cal és tornar —si és que mai ho han tingut— als membres de la comunitat educativa —nens, mestres, pares— la capacitat d'iniciativa suficient que els permeti col·laborar conjuntament en el projecte educatiu de l'escola que reculli la pluralitat social i els legítims interessos i necessitats dels nens i de la societat pel seu progrés individual i col·lectiu.

I què s'ha de fer per traslladar aquests interessos al currículum escolar?

En primer lloc caldrà formular-se uns objectius clars, dir-nos «allà on volem arribar», que ens permetin concretar:

1. Els continguts que el nen ha d'aprendre.
2. La metodologia a aquests continguts i als processos intel·lectuals que volem treballar en el nen d'acord amb la seva etapa de desenvolupament.
3. Les activitats, els recursos i les situacions que potenciaran l'expressió i la comunicació.

4. Maneres d'afavorir la relació entre els nens que potenciïn el bon funcionament del grup-classe.

Per a la formulació d'aquests objectius el mestre haurà de tenir en compte els condicionants de la situació educativa concreta:

- a) La història personal i escolar del nen.
- b) El medi familiar i les seves característiques afectives, culturals, socio-econòmiques.
- c) Les activitats que desenvolupa el nen fora de l'escola, hàbits de tota mena: higiènics (alimentació, son), de relació (amics), etc.
- d) La situació en el grup-classe: relació amb el mestre, donar a la seva programació la flexibilitat necessària que li permeti portar a terme i amb realisme el projecte educatiu adequat a cada situació concreta. Una senzilla pauta de programació pot ajudar-lo a ordenar els diferents punts del procés didàctic:

Objectius	Activitats	Recursos	Organització de la classe	Continguts	Avaluació
			Grups		

Hi hem afegit un aspecte del qual fins ara tot just havíem parlat: l'avaluació.

Caldria dir que la finalitat més important de l'avaluació és la de donar les da-

... Hem de poder concretar les activitats, els recursos i les situacions que potencin l'expressió i la comunicació...

des suficients per a millorar el programa establert, en funció dels objectius proposats.

Així considerada, l'avaluació es converteix no en un instrument de mesura/punició dels aprenentatges adquirits pels nens, sinó en una eina d'ajuda per al millorament del procés educatiu del qual el nen és protagonista i no la víctima principal.

Recordem també que cal avaluar per a tots els que integren la comunitat educativa: nens i mestres, com ja hem dit, però també per als pares. I és ben evident que el sentit d'aquest «avaluar per als pares» només pot donar-se si els pares han participat en el projecte educatiu. I no pas fent una ocupació d'un terreny que no és el seu —el dels professionals de l'educació— sinó assumint plenament el seu paper d'educadors i membres actius de la societat en la qual l'escola dels seus fills ha d'ocupar un lloc principalíssim.

L'AVALUACIÓ A PARVULARI I CICLE INICIAL

per Pia Vilarrúbies

A parvulari i cicle inicial cal poder observar les activitats dels nens, poder avaluar les transformacions que es van realitzant al llarg del procés d'aprenentatge i intervenir de la forma més adequada perquè les possibilitats dels nens s'actualitzin d'una manera eficaç. L'avaluació consisteix en la diferenciació quantitativa i qualitativa de la manera d'actuar dels nens, del com entenen i s'expliquen les coses, transformacions en la manera de relacionar-se, amb els grans i amb els iguals, en la imatge de si mateix o en el com el nen aprèn, com amplia la informació i documentació sobre l'ambient que l'envolta.

L'avaluació a parvulari té un caire molt diferent segons ens plantejem com aprèn el nen i si a més de la seva instrucció atenem a la globalitat de la seva personalitat. Es pot donar de diverses formes. En primer lloc, cal considerar l'avaluació puntual i després l'avaluació del procés que implica una continuïtat, per això es diu avaluació contínua. Per la primera podem dir, mitjançant diverses tècniques d'observació, si un aprenentatge està assolit o no. Es presta molt a aquest tipus d'avaluació l'adquisició d'hàbits, informació específica, adquisició de vocabulari, adquisició de nocions, etc. Es realitza en terminis més o menys regulars, freqüentment a cada final de trimestre. L'altra tipus d'avaluació deixa el seu caràcter puntual per esdevenir contínua. En aquest cas no es tracta de l'observació de l'estat final de l'aprenentatge al qual només es pot constatar positivament o negativament, sinó

dels diversos aspectes que formen part del procés. És l'avaluació que permet en un moment determinat valorar els aspectes que el nen ha assolit sobre un aprenentatge concret i les característiques d'aquest respecte al nostre concepte de l'aprenentatge, la constant relació amb el seu estat inicial i el final o adquisició de l'objectiu proposat. Aquest tipus d'avaluació es pot donar constantment a partir de les mateixes situacions d'aprenentatge realitzades individualment o en petits grups sempre que permetin l'observació, avaluació i intervenció per part del mestre. Cal considerar la gran importància d'aquest tipus d'observació-avaluació a parvulari i cicle inicial atès que és el temps on la personalitat del nen està en plena formació i s'organitzen les estructures de la intel·ligència. La manera de fer i d'entendre les coses, les persones, els esdeveniments és molt distant de la nostra i requereix un esforç d'aproximació, la qual cosa facilita una intervenció més adequada. Per tant es fa necessària l'observació contínua i la constant comparació entre el concepte del nen i el nostre respecte del contingut en qüestió per passar a l'explicació en un marc teòric de referència. Quan es tracta d'entendre els processos de la intel·ligència el recurs a la teoria de Piaget és d'un valor indiscutible des del nostre punt de vista.

L'avaluació esdevé, doncs, complexa en el moment en què la nostra metodologia o actuació lògica vol tenir en compte els aspectes següents:

Atendre el nen en tots els aspectes de la seva personalitat, tant física, intel·lectual, afectiva, com social.

Diferenciació dels continguts o programacions i de les situacions d'aprenentatge.

Aspecte global de l'aprenentatge que porta a entendre la situació pedagògica com un projecte a realitzar o aconseguir, a partir del qual el nen actualitza els diversos instruments d'adaptació.

Diferenciació d'allò que el nen aprèn per interacció amb el medi físic i d'allò que aprèn per interacció amb el medi físico-social.

Educació en la socialització per l'educació de l'autonomia, que porta a la col·laboració.

No dissociació d'instrucció i educació.

Per portar a terme una metodologia basada en la situació pedagògica cal crear un ambient adequat.

Entenem per situació pedagògica l'activitat que poden portar a terme un nen o grup de nens a fi d'aconseguir uns objectius proposats. L'activitat s'ha d'entendre en els aspectes de transformació tant de la realitat com del pensament amb les corresponents interferències. L'objectiu, durant els primers anys d'escolaritat, s'ha de concretar en la transformació material de la realitat, atès que el nen està en període de formació de la lògica concreta des de la qual, segons Piaget, s'accedeix a la lògica formal. La situació, ja sigui proposada pels nens o bé pel mestre atenent les seves necessitats, haurà d'estar al més pròxim possible de l'univers del nen.

Sota aquesta perspectiva entenem el terme globalització com la utilització dels diversos instruments motors i de la intel·ligència, afectivitat i sociabilitat per portar a terme l'activitat proposada.

L'avaluació consisteix, doncs, a valorar quins instruments i com es posen en joc per passar a descriure els diversos nivells i possibilitats d'actuació propis de cada nen i del conjunt de les diverses edats.

Quan parlem de Piaget, justificar qual-sevol pràctica pedagògica, vol dir que hem observat i que també estem d'acord que el nen posseeixi unes capacitats organitzatives, que, quan el medi físico-social és adient, permeten a l'infant d'organitzar activament l'aprenentatge. La ment del nen a partir de l'acció, organitza les dades de la realitat, sense que li vinguin

organitzades des de fora. L'activitat de recerca de regularitats de formació d'hipòtesis és constant... L'actitud fonamental del mestre consisteix a tenir en compte el nen, a escoltar-lo i entendre la seva forma d'actuar.

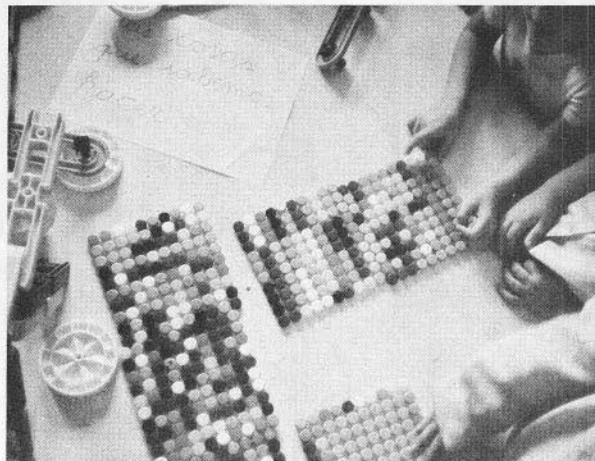
En el «Full d'Informació a les Escoles» de la Direcció General d'Ensenyament Primari de la Generalitat (especial número 17) es parla de l'observació, d'aspectes que hem de tenir en compte en l'observació del nen a l'escola: la seva evolució física, afectiva i social, l'actitud davant de les tasques i en relació a les diverses persones, els hàbits, l'observació dels nens en els diversos grups i els aprenentatges específics dels continguts que el nen va assolint.

A través de les diverses situacions els petits de parvulari i de cicle inicial han de poder evolucionar en els àmbits que segueixen:

Evolució sensorio-motora (ajustament de la motricitat a l'activitat, eficàcia del gest, desenvolupament de la intel·ligència pràctica).

Percepció de les qualitats dels objectes (coneixement físic), organització lògica de les diverses qualitats (coneixement lògico-matemàtic: relació de les semblances i diferències que el portaran a les classes segons les agrupacions per semblances i oposició d'aquestes per llurs diferències, seriació de matisos, de qualitat, quantificació, nombre, nocions

... els petits de Parvulari i de Cicle Inicial han de poder evolucionar en l'organització lògica de les diverses qualitats dels objectes...

18 topològiques d'espai, organització del temps, etc.).

Accés als llenguatges, conquesta de l'escrit i perfeccionament de l'oral. Obertura a interessos diversos...

Relació amb els altres nens. Joc paral·lel, col·lectiu i de col·laboració. Capacitat d'escoltar punts de vista, coordinació d'accions i d'idees en un projecte en comú. Relacions de reciprocitat que implica per una banda el coneixement de l'altre com a semblant a si mateix i com a ésser diferent amb personalitat i idees pròpies que cal saber escoltar, jutjar i respectar.

Equilibri emocional; per l'acció i la relació amb els altres, el nen va prenent consciència de si mateix i dia a dia va enfortint el seu «jo», aprèn a enfrontar-se a les frustracions, les dificultats, a saber-se un «jo» que actua, que modifica, que col·labora, que és capaç de donar i rebre, d'acceptar i ser acceptat. D'una manera general, aquestes són les transformacions de les seves possibilitats que dia a dia hem de poder observar.

Avaluació del material o de la situació

A partir de les situacions que acabem de descriure es poden observar les característiques del material utilitzat. És important de remarcar que es tracta d'ob-

...hem de saber observar, interpretar, avaluar i intervenir.

jectes concrets, que presenten les següents característiques:

Unitats discretes i que, per tant, poden ser comptades.

Presenten qualitats físiques, semblants i diferents que poden ésser classificades i jerarquitzades sota un criteri general. Són d'ús freqüent en la vida de cada dia i per tant familiars als nens.

La situació es basa en el joc d'imitació de la vida de cada dia. La consigna, proposada pel mestre o pel mateix nen, a partir de les dades perceptives, consisteix a establir l'ordre, a posar junt allò que va junt.

Per l'observació podem adonar-nos que els nens, segons llurs possibilitats, utilitzen conductes molt diferents donada una mateixa situació. Dit d'una altra manera: no es tracta d'anar adaptant progressivament l'estructura del material a les possibilitats del nen, sinó que aquest organitzarà diferentment la realitat en funció de les seves possibilitats.

És molt important que el material permeti l'aprenentatge que ens proposem, que l'estructura del material o situació contingui aquells elements físics, perceptibles, que pretenem que el nen organitzi. La situació ha de ser pròxima a la vida de cada dia o formar-ne part sempre que sigui possible. L'activitat desplegada pel nen ha de ser en funció d'una finalitat que, progressivament, el nen podrà anticipar. A mesura que el nen va assolint les estructures pertinents, cap als sis-set anys, tindrem també en compte aquelles activitats de sistematització que porten al «saber fer» que facilita la feina.

Avaluació de l'activitat dels nens

Tal com hem dit, els nens presenten diferències en la seva activitat que es poden referir tant a la diversitat de situacions al llarg del temps com al contrast que existeix entre els diversos nens afrontats a una mateixa situació. La descripció de la diferència entre l'una i l'altra conducta i l'explicació que hi puguem donar ens poden ajudar a entendre quins són els elements implicats per poder passar d'un aspecte a l'altre, d'un nivell a un altre i per tant no solament obtenir una pauta d'avaluació, sinó una orientació per a una eficaç intervenció. L'avaluació-intervenció ha d'informar el mestre del nivell de con-

ceptualització del nen sobre la seva pròpia activitat.

L'entrevista individual i l'atenta observació de la discussió entre els membres d'un grup reduït entorn al contingut a avaluar semblen ser un dels millors recursos.

En la seva intervenció el mestre haurà d'estimular més directament aquells nens que s'installen en comportaments poc evolucionats, ajudant a orientar la conducta dels que es desorienten fàcilment, a centrar-se en la tasca que estan portant a terme, animant-los en la confiança en les seves possibilitats, motivant-los a establir relacions i fer atenció a aquells aspectes que es deixen de costat. Per l'avaluació hem de constatar que cap nen no es queda estancat ja que poc o molt tots poden progressar.

Conclusió

Resumint, cal distingir l'avaluació puntual que ens permet determinar l'existència o no d'una determinada conducta, de l'avaluació contínua que ens permet, a més, d'avaluar el procés de formació d'un aprenentatge. Aquest últim tipus té una importància molt gran durant els primers anys d'escolaritat.

És molt necessari tenir present que el que els nens fan no sempre és la mostra del que poden fer. Per l'observació i intervenció en la situació d'aprenentatge es pot ajudar al nen a avançar, pel recurs del diàleg que s'estableix entre els paràmetres de la hipòtesi del nen i aquells altres aspectes que haurà de coordinar per aconseguir un aprenentatge determinat.

Aquest diàleg és tan necessari per fer progressar el nen com per constatar les nostres hipòtesis sobre l'activitat de l'infant. Cal no oblidar que sovint, nosaltres els grans, donem significacions a les activitats del nen que no són més que assimilacions al nostre propi punt de vista...

Tant la utilització del mètode del diàleg com la possibilitat de lectura de les activitats dels nens sota la llum de la teoria de Piaget, no s'han d'interpretar com la utilització directa de les seves proves com a contingut d'aprenentatge, sinó com un recurs d'avaluació del nivell operatiu del nen en qualsevol situació natural.

De les regularitats que observem en les conductes dels nens en situació d'aprenentatge, en podem fer un recull que ordenarem en forma de llista, agrupant aquelles que semblen correspondre a un nivell semblant, seriant aquelles que corresponen a nivells diferents.

Cal veure quins aspectes del programa cobreixen. Situar els nens segons les seves realitzacions, en relació als diversos nivells d'aprenentatge en diferents moments del procés.

Les diverses formes d'avaluació contínua poden presentar aspectes diferents que són determinats segons l'origen de la consigna de l'aprenentatge en qüestió, és a dir, que és diferent si es tracta d'un aprenentatge que el nen ha d'assolir de manera autònoma, només a partir de la interacció amb els objectes i llurs característiques, dels aprenentatges que requereixen una transmissió social de la consigna. En el primer cas la consigna és donada, a l'inici, des de l'objecte al nen. En el segon exemple el nen ha d'atendre les característiques del material o objecte en qüestió, però la consigna és imposada per la norma social que orienta la utilització adequada. En cada una d'aquestes situacions el nen participa activament ja que l'organització del món físic i social és sempre una reconstrucció.

Així, doncs, quan el nen participa activament en la formació de llurs aprenentatges els quals es fonamenten en la contínua transformació de la realitat, ens cal saber observar, interpretar, avaluar i intervenir... La feina esdevé complexa, però introdueix els mestres a la participació en la investigació i a la col·laboració en la renovació psicopedagògica.

Finalment cal constatar que creiem que és una de les millors mesures contra el «fracàs escolar».

Bibliografia

- BONVOIR, A., *Una pedagogia para mañana*, Madrid, Morata, S. A., 1975.
 COLL, C., *Áreas de intervención de la psicología*, Barcelona, Horsori, 1980.
 FORNS, M., núm. 45-46, «Guix».
 «Full d'Informació a les Escoles», núm. 17.
 Direcció General d'Ensenyament Primari.

LA PRÀCTICA DE L'AVALUACIÓ

per Jordi Maduell

No deixa de ser sorprenent que aquest tema de l'avaluació sigui un dels més controvertits entre els mestres preocupats i que a la vegada sigui un dels més proscrits i un dels temes del qual costa més escriure clar i amb seguretat. Per tant escriure ara és acceptar el repte amb la pretensió que fent públiques aquestes reflexions puguem estimular d'altres a fer-ho i potser en algun punt ajudar-los en la seva feina.

Per a nosaltres l'avaluació no és un acte aïllat ni en el marc d'escola que volem ni entre les diverses tasques pedagògiques del treball diari.

Nosaltres volem fer una escola per a tots i cada un dels nostres alumnes, una escola de l'èxit (entenenent per èxit l'assumpció de continguts i eines bàsics per a tots els nois i noies sense provocar competències estèrils ni frustrants i a la vegada entenenent també per èxit el coneixement i la plena consciència de les pròpies capacitats tant de treball com intel·lectuals i de relació). És per això pel que fem de mestres. És l'escola, el claustre que ha de pretendre això. De tota manera si aquest no pot assumir-ho, cada u com a mestre pot plantejar-s'ho i treballar en aquesta línia. El seu esforç mai no serà en va.

Es en el marc anunciat on s'han de posar les avaluacions. Ens ve a la memòria la formulació que fa pocs anys s'havia fet sentir amb força: no donar notes, no hem de marcar els nois.

Potser aquí podem parlar d'equívoc flagrant: ¿és que només avaluem quan donem notes?

Des del nostre punt de vista, i basant-nos tant en la nostra experiència corrent com en la psicologia, podem afirmar que en tota la nostra actuació de mestres estem avaluant i, alhora, donant pautes d'aprenentatge i conducta de manera que l'alumne de mica en mica captarà què esperem d'ell i en prendrà consciència. Tot això sense que la majoria de suggeriments hagin estat formulats verbalment per l'escola. Això que no és desconegut val la pena recordar-ho i reflexionar-hi profundament per entendre els fonaments de les respostes dels nostres alumnes.

Es per això que professionalment ens sembla pueril aquella expressió completa. Nosaltres diríem: dins les nostres possibilitats i responsablement hem de marcar els nois i donar-los els elements per a la seva autoconeixença segons el nostre ideal de societat, actuant d'una manera coherent tot tenint en compte el model que proposem i el model imperant.

No, no volem sorprendre el lector: com que pensem que influïm, com també ho fa la família i la resta de la societat, pensem que, ja que ho fem, val més fer-ho conscientment i sense trampes. I l'única manera de fer-ho és intentant lligar tota l'activitat pedagògica i orientar-la cap a l'objectiu anunciat.

Dit tot això, no volem defugir el tema: el terme avaluació en l'escola vol dir qualificació, explicitar la valoració que es fa de l'activitat de l'alumne i d'aquesta avaluació es deriven conseqüències i conductes.

... Pensem que el fet que el noi conegui allò que pensem els mestres de la seva actuació, l'ajuda a fer-se persona...

Nosaltres avaluem perquè ho considerem positiu per a l'alumne. Pensem que el fet que el noi conegui allò que pensem els mestres de la seva actuació, l'ajuda a fer-se persona. Amb aquestes afirmacions, és clar, hi estaran d'acord la majoria dels mestres. És a l'hora d'utilitzar els mitjans avaluadors i a l'hora de la utilització dels resultats on s'hauria de veure quin tipus d'educació proposem.

Ara volem explicar els elements que tenim en compte a l'hora de fer l'avaluació:

1. Què avaluem i per què.
2. Moments.
3. Tècniques d'avaluació.
4. Traducció i circulació de l'avaluació.
5. Persones i rols de cada una en l'avaluació per l'educació.

1. Què avaluem i per què

Nosaltres avaluem a partir de totes les matèries que ens fan tenir contacte amb l'alumne:

- a) Els continguts que els nois coneixen i saben expressar.
Les tècniques apreses i la seva utilització.
Els treballs diaris / La memorització / L'agilitat o rapidesa.
I de tot això: l'aspecte formal (presentació general, calligrafia, ortografia, retolació).
- b) La relació entre companys i el paper en les reunions de classe. Desenvolupament harmònic de l'afectivitat. El grau d'expressió i de receptivitat.
- c) La relació amb els adults de l'escola i entre ells amb el mestre.
- d) L'hàbit d'aprendre, suggerir i buscar: actitud davant l'aprenentatge.
- e) La maduració personal: consciència del propi jo.

Encara que potser ens deixem algun aspecte, el que creiem segur és que el noi i la noia han de créixer harmònicament segons uns objectius que el mestre s'ha

marcat. És en relació a aquest marc de referència que podem avaluar-los, fer-ne una valoració.

2. Moments

Per nosaltres hi ha un moment zero de l'avaluació: ens referim al dossier de l'alumne.

Ens ajudarà molt tenir a mà l'historial complet de l'alumne on constaran trets familiars, escolaritat, etc.

Completarà això la conversa amb el mestre anterior.

Si ens és difícil aconseguir això de l'escola, podem obtenir-ne una bona part amb una entrevista amb cada familiar o amb una reunió de pares a l'inici.

Quant al punt a) de l'apartat anterior, podem dir que anotarem en els treballs diaris tot el que faci referència tant a l'encert dels continguts i la seva expressió com als aspectes formals. Les anotacions han d'ésser intel·ligibles per l'alumne concret. Un aspecte que tindrem en compte és la puntualitat en el lliurament de la feina (això l'ha d'ajudar a organitzar-se el temps).

De tant en tant proposarem un control que ha de ser sobre la matèria donada i tan difícil com el que s'ha anat treballant a classe. El resultat d'aquests controls ha de reflectir tant la feina de cada noi com la del conjunt de la classe i per tant de la feina del mestre.

Els altres moments de l'avaluació es produeixen a partir dels:

- 1) treballs (exercicis, dossiers, controls);
- 2) contactes personals al llarg del curs amb l'alumne;
- 3) observació directa i presa de notes d'allò que ens sembli interessant;
- 4) contactes amb la família amb la presència del noi (segons l'edat i/o tema);
- 5) finals de curs.

No entra en aquest article desenvolupar en detall cada un d'aquests moments. Tots tenen, però, el mateix denominador comú que ja hem citat: l'alumne no pot ser mai un subjecte passiu, n'és també el protagonista.

3. Tècniques d'avaluació

Podem fer referència aquí a dos grans blocs. En el primer ens referirem als aprenentatges; en el segon a la resta d'aspectes que configuren la personalitat.

a) *Quant als continguts.*

(Reivindiquem aquí la relació oral entre alumne i mestre i entre els alumnes.

Hi ha una exageració dels treballs escrits a l'escola quan en la societat torna a prendre molta volada la paraula dita.)

Tot treball conegut pel mestre ha de tenir una resposta clara d'aquest, que no

... És l'escola, el claustre, que ha de pretendre fer una escola per a tots i cada un dels seus alumnes...

pot limitar-se a una xifra o una lletra. Sobretot quan el mestre descobreix alguna o moltes deficiències: el mestre ha de fer saber d'una manera estimulante què opina de la feina i quins són els punts a superar i els camins per fer-ho i tot això amb un llenguatge absolutament assequible per al noi/noia.

És bo que de tant en tant es proposin controls sobre part del programa fet. Aquests hauran de ser tan difícils com els que s'han treballat a classe i el contingut dels quals només pot referir-se a tot allò que en experiències, treballs i debats ha entrat ja a l'aula. Fer una altra cosa, marcats pel calendari i pel programa oficial, és un frau a l'alumne: per tant injust.

Com a final d'aquest punt hem de recomanar els repassos periòdics de continguts bàsics que tot i que s'han de suposar assimilats no poden estar oblidats.

a) *Aspectes no quantificables.*

Les tècniques per a la resta del coneixement i posterior avaluació de l'alumne depenen de si el mestre tutor és el que té majoria de classes amb el grup o, com

es dona en el cas de segona etapa d'algunes escoles, són diversos els mestres que donen les matèries.

En el primer i segon cas les actituds han de ser les mateixes. Tots els mestres són mestres. L'única cosa que variarà serà el grau de dificultat per passar-se les informacions-valoracions entre companys que actuen dins un mateix grup.

Les tècniques sociològiques ajuden, però s'han de contrastar amb la realitat que el noi viu diàriament.

Partint d'un ambient de confiança i màxima informació, els contactes personals poden enriquir molt el fet educatiu sempre i quan el mestre, sense abdicar del que creu, estigui totalment receptiu al que li ve del noi i de la família.

Una última consideració. Totes les nostres valoracions han de ser temporals i relatives i és així com les que sigui prudent difondre, han de circular.

4. Traducció i circulació de l'avaluació

L'avaluació que té el mestre d'un alumne ha d'arribar als interessats. Tota la informació, que no s'haurà d'escriure mai,

s'hauria de guardar confidencialment si per cas s'escriu.

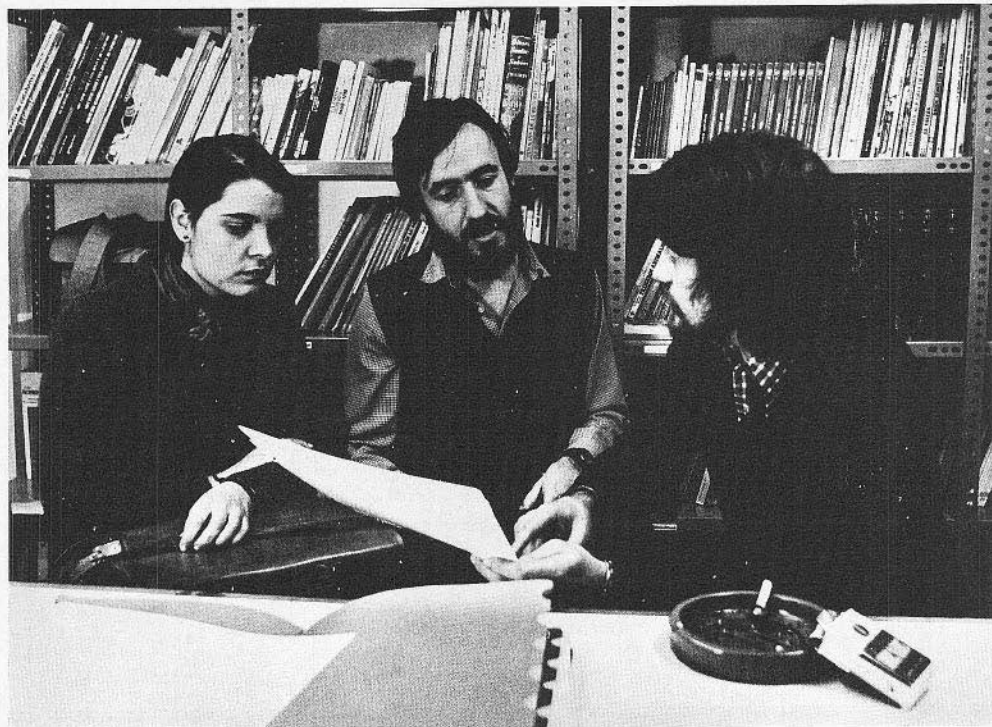
De tota l'altra informació, se'n poden fer dos blocs. Un que només serà per a l'alumne i un altre que inclourà el primer i que arribarà a les famílies.

Aquest segon bloc, acompanyat del comentari en viu del tutor-mestre, és el que s'utilitzarà si es dona el cas de cara als psicòlegs i recuperadors.

No entrem aquí en fórmules concretes que s'han de fer servir en cada escola. Tenim les nostres preferències, però ens sembla poc útil decantar-nos per un model concret: sí que podem dir que tenint en compte la intelligibilitat, segons l'edat del noi, potser és millor quan són petits no passar del comentari oral i informe redactat a les famílies i a mida que el noi creix anar estandaritzant més la forma de traspasar l'avaluació.

Un cop el mestre ha fet circular el document-avaluació (que ha de portar data i si pot ser anar signat) n'ha de rebre com

... Pares: persones que reben la informació i n'opinen tant de cara al fill com de cara a l'escola.

24 a mínim l'acusació de rebuda (la fórmula no importa) i els comentaris afegits.

D'aquest circuit poden sorgir entrevistes. Un cop tancat aquest, el material s'ha d'arxivar de manera que no costi gens de trobar-lo.

5. Persones i el seu rol en l'avaluació per l'educació

A mida que avançàvem en aquest article han anat sortint els personatges.

Repassem-los. De l'equip docent: mestre-tutor que recull i ordena tota la informació. També és ell qui la fa circular. Mestre de matèria que fa aportacions al tutor i les reunions d'equips de mestres.

Alumne: qui rep tota la informació necessària i puntual amb un llenguatge clar. Persona que pot i ha de fer anullar els seus punts de vista referents al seu rendiment i maduració globals tant als mestres com a la família. Participant, segons l'edat, en les entrevistes en què es parli d'ell.

Pares: persones que reben la informació i n'opinen tant de cara al fil com de

cara a l'escola. Aquesta opinió pot matissar la del mestre o pot ajudar a ampliar-la. En cap cas no voldríem que els rols s'intercanviessin. Al noi li anirà molt bé que cada u faci el seu paper. És l'única manera que tenim per ajudar que ell vagi trobant el seu fins a ésser un individu amb el més gran grau de llibertat en coneixement possible.

A tall de cloenda volem manifestar altra vegada la nostra opinió de cara a l'avaluació, aquesta acció pedagògica criticada per uns certs sectors de mestres sota la bandera de la llibertat.

La vida quotidiana és concreta i es fa de mica en mica. La vida del noi en el seu creixement es fa en un context que no ha d'enganyar el noi ni descontextualitzar-lo.

Nosaltres som responsables de la seva integració.

L'avaluació és només un mitjà. L'ús que nosaltres en fem sí que pot ser jutjat com a bo o com a dolent pel noi: l'avaluació contra l'alumne o l'avaluació a favor de l'alumne. Nosaltres ens apuntem a la segona opció, tot i que pot ser plena de relatius i condicionals.

L'AVALUACIÓ

Equip de mestres de l'Escola Barrufet

A l'escola basem l'avaluació en dos punts centrals: l'autoavaluació i la informació a les famílies.

L'autoavaluació significa, a la pràctica, un procés d'aprenentatge que l'alumne fa per conèixer el seu nivell i l'abast del seu esforç. És un procés llarg, a voltes difícil,

que s'inicia a primer d'EGB i que quan arriba a final de 8è. encara no ha madurat prou, malgrat els progressos que s'hi han fet.

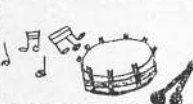
Això, normalment, demana una gradació adaptada a les diverses edats, que nosal·tres concretem de la següent manera:

Nom: _____

Data: Abril 1981

Curs: 1º E. G. B.

	Bé	Regular	malament
 Llengua i experiències	✓		
 Lectura		✓	
 Matemàtiques		✓	
 Plàstica	✓		
 Gimnàstica	✓		

	Bé	Regular	malament
 Música	✓		
 Actitud a classe		✓	
 Civisme	✓		

Opinió del mestre:

La C té gran interès per aprendre a llegir i escriure, els seus passos són lents però diria que força segura. De vegades necessita el reforç de la mestra per sortir-se de les dificultats i fer les coses, doncs es trova insegura i li sembla que ella no fa res ben fet. És molt neta i organitzada en la presentació dels seus treballs. Coneix bé tots els senes que s'han treballat i els lliga amb les grafies, comença a escriure algunes paraules. Ha millorat força en grafies i en matemàtiques ha entès bé la reunió

ESCOLA BARRUFET

NOM.....

CURS... 1er D. G. B.

OPINIÓ DELS PARES:

Estem d'acord i satisfets dels resultats i l'actitud de la [] a l'escola. Realment, és una nena que s'esforça en la seva cosa. Esperem que això vagi millorant.

PER RETORNAR A L'ESCOLA

Problemes

- Et costa entendre'ls?
- Els saps solucionar tot sol?

Socials

- Recordes els temes que treballes a la classe?
- Portes i reculls els materials que et demana el mestre?

Naturals

- Ets capaç d'observar i explicar després l'experiència que s'ha fet a classe?
- Saps treure'n conclusions?
- Ets normalment el perquè de les experiències?
- T'esforces per buscar un tema i explicar-ho als teus companys?

Tallers

- Tens interès a fer les feines i que et quedin ben acabades?
- Participes en tots els tallers mòbils?

Criteris d'avaluació (guió del mestre)

Lectura

- A poc a poc o de pressa?
- Entens el que llegeixes?
- Fas l'entonació i la puntuació adequades?
- T'entrebanques?
- Vocalitizes bé?

Ortografia

- Fas moltes faltes quan escrius?
- Copies bé?
- Ajuntes i separen bé les paraules?

Llenguatge

- Entens els exercicis?
- Fas textos?
- Aprofites l'estona de biblioteca?
- Fas tots els treballs?
- T'esforces per parlar bé i per aprendre i fer servir paraules noves?

Llengua castellana

- T'esforces a parlar-la bé?
- Entens el que et diu el mestre?
- Entens el que llegeixes?

Matemàtiques

- Et costa entendre els treballs?
- T'esforces per solucionar tot sol els exercicis?

Càlcul

- Comptes amb els dits o ho penses?
- Saps les taules de...?
- T'equivoques gaire?

Actitud davant la feina

- Escoltes les explicacions que es fan a classe?
- Fas les feines polides?
- Tens la carpeta endreçada?
- Acabes les feines a l'hora o has d'acabar-les en un altre moment?

Davant la classe

- Fas gresca a l'hora de treballar?
- Destorbes els companys?
- Et fixes que la classe quedi ben endreçada i reculls les coses a l'hora de plegar?
- Compleixes amb responsabilitat els càrrecs?
- Respectes el material de classe?

Civisme

- Saps anar pel carrer sense molestar la gent?
- Vas per la teva dreta?
- Llences papers a terra?
- Respectes les plantes dels jardins?
- Tens en compte que pel carrer hi ha nens més petits que tu, i persones grans que necessiten que els ajudis?
- Quan utilitzes transports públics tens en compte que hi ha altra gent i que cal parlar baix, no córrer...?
- Respectes els serveis públics?
- Vigiles quan has de traspassar?

Nom: _____

Data: 16 de juny del 1982

Curs: 2^a E. G. B.

	lectura	llengua i experiències	matemàtica	tallers	gimnàstica	música	actitud a classe	civisme
Bé								
Regular								
Malament								

Opinió del mestre: Et felicite pel teu treball i pel teu comportament encara que tens estones que ets una mica conchabairel.

Jaume

NOM :

DATA :

3128B

	LECTURA	LLENGUATGE	CASTELLA	EXPERIÈNCIES	MATEMÀTICA I CALCUL	MÚSICA	GIMNÀSTICA	PLÀSTICA I TALLERS	ACTITUD A CLASSE	CIVISME
MOLT BÉ										
BÉ										
REGULAR										
MALAMENT										

OPINIÓ DEL MESTRE :

ESCOLA BARRUFET

NOM

CURS 4^a E.G.B

OPINIÓ DELS PARES:

Estem d'acord amb la nota que ens vos enviar.
 Sembla que s'ha aprofitat amb nos interès les
 feines que tenia que fer i després dir ho he tot
 al dia. Ens complau veure-la més interessada en
 els treballs que fer a l'aula.

PER RETORNAR A L'ESCOLA

NOM: _____

DATA: Dimecres 12 juny 1992

CURS: 4^a E.G.B.

	lectura	ortografia	llengüatge	llengua catalana	metamètrica	càlcul	problemes	ciències socials	ciències naturals	tallers	gimnàstica	música	actitud a classe	actitud davant la feina	civisme
MOLT BE			☼	☼		☼	☼	☼	☼	☼		☼	☼	☼	☼
BE	☼	☼			☼						☼				
SUFICIENT (regular)															
INSUFICIENT (malament)															

OPINIÓ DEL MESTRE:

Has continuat treballant i demostrant responsabilitat en tots els treballs que se t'han encomanat. Aquest trimestre has acabat amb un bon nivell d'ortografia; cal, però, que aquest estiu llegis una estoneta cada dia per tal que agafis més velocitat lectora.

CIÈNCIES SOCIALS

NOM nivell. 8^è . data 29-3-82

Comprends bé tot el vocabulari de Ciències Socials que hem treballat? En quins temes et trobes amb més dificultats, els d'història o bé els de geografia?

No tinc gaire extensió de vocabulari i em costa bastant però m'hem surto.
Em costem molt més els temes d'Història. Potser el tema que m'ha costat més són els "estaments Socials".

Te'n surts a la primera, del dibuix de gràfiques i mapes o et cal repetir-los o corregir-los sovint? Saps interpretar tot sol els mapes, gràfiques, atlas, estadístiques que consultes o sempre necessites que t'ajudin?

Si, de mapes i gràfiques no m'he de repetir, però em costa treure conclusions o interpretar-los.

apunts i consulta: Has de tenir present els apunts que prens a classe, a les sortides, i quan consultes un llibre per fer un treball.

Et costa de prendre els apunts durant una explicació? Quan consultes un llibre per ampliar apunts o per fer un treball, procures treure'n la idea fonamental o bé fas una còpia del llibre que has consultat? Saps treure conclusions quan consultes un llibre o bé els teus apunts? Consultes els apunts quan has de fer un treball o preparar un qüestionari? No em costa gens treure apunts en una explicació. Procuro treure l'idea generalment d'una explicació o d'un llibre. Si que se treure conclusions encara que em costa. Si que consulto sempre els apunts.

AUTOVALUACIÓ Bé

OPINIÓ DEL MESTRE

D'acord amb la teua avaluació, pensa que davant les dificultats és important que el teu ritme no disminueixi.

TALLERS

TALLER DE TEIXIT

NOM. nivell 2^è data 9-2-82

Digues si t'has pres el taller amb prou interès. Si, em feia molta il·lusió fer-lo i me'he le après amb molt interès

Has participat en totes les activitats que s'hi han fet? He fet punta de Corixi

Hi has parès coses noves? He après a fer punta de Corixi

Has tingut dificultat amb les tècniques noves? No, no he tingut dificultat

Quins treballs has fet? Comenta'ls. De punta de Corixi em fet dos puntes. M'han agradat molt de fer-les i he dis fruitat molt.

AUTOAVALUACIÓ Notable

OPINIÓ DEL MESTRE

estic d'acord

LLENGUA

NOM. nivell . 8^è . data 29-3-82.

Has de mirar com has fet els treballs de llengua i de gramàtica en general que s'han fet a classe i si realment els has entès i els has fet bé. (Pots guiar-te, així mateix, pel resultat dels qüestionaris que hem anat fent.

Digues com has complert els plans de treball (passar apunts, fer exercicis del llibre,...)

Com has anat de la lectura de llibres de biblioteca i que te'n sembla de la recensió que has fet?

Sempre he estat al dia amb passar apunts o el pla de treball de 'castella'

No sóc massa ràpida llegint però vaig llegint.

No em fet recensions:

AUTOAVALUACIÓ Bé

CASTELLA

Digues si llegeixes el castellà amb bona entonació, si marques bé la puntuació i no t'entrebagues.

Digues si quan escrius en castellà ho fas amb bona ortografia i fas servir bé les paraules.

Digues com has complert els plans de treball.

Em costa llegir amb 'castella' i m'entrebamco bastant

Faig bastantes faltes d'ortografia.

com he dit he complert el pla de treball

AUTOAVALUACIÓ Suficient

OPINIÓ DEL MESTRE

Molt d'acord. Has treballat i has complert.

AUTOAVALUACIÓ DE SEGONA ETAPA

NOM. nivell 8° .data 25-3-82

ACTITUD

A classe: Quina és la teva participació en els consells: hi prens part activament? Has fet cap càrrec?; l'has complert? Compleixes les decisions que es prenen en els consells de classe? Respectes el material? En els consells no hi participo gaire, he fet el càrrec de material i trobo que l'he complert; el de neteja també. Les decisions del consell sí que les compleixo. El material sempre o he respectat tan ara com abans.

En la feina: Et distreus treballant? Estàs prou atent (o atenta) a classe? Entregues les feines quan toca? Et sembla que els teus treballs són presentables i polits? No em distrec treballant, sobretot si és una feina complicada o difícil. A la classe estic atenta. De les feines sempre vaig al corrent i les entrego quan toca. Sempre intento fer els treballs el màxim de polits.

OBSERVACIONS GENERALS

Pensa si tens res a dir sobre l'organització de la classe, de l'escola, de les matèries d'estudi, dels treballs que fem, de les sortides, etc.

Quan serem 7^è els de 8° sempre estarem a fora i ara que som 8° som els de 7^è que sempre ho estem

Ultimament t'has tancat molt en un grup reduït i participes poc en les activitats de classe, procura superar aquest aïllament

Aquests fulls d'autoavaluació tenen una freqüència trimestral i a l'hora d'omplir-los van acompanyats sempre d'un assessorament del mestre al grup classe. Aquest assessorament és més general als primers nivells, i es concreta i es desglossa molt més a 4t. i a 5è., tal com es pot veure en el guió que els mestres segueixen. (En el benentès que aquest guió és un simple recordatori per al mestre, no pas que l'ha-gi de llegir a classe.)

A segona etapa, els fulls d'autoavaluació contenen ja, amb un redactat al màxim d'entenedor possible, els aspectes que trobàvem en el guió del mestre cap a final de la primera etapa. De la mateixa manera, però, l'assessorament oral del mestre hi és també en cada cas.

Destaca en tot aquest procés el fet d'anar conduint l'alumne a fer la tan difícil distinció —també per als grans— entre l'esforç fet i els resultats aconseguits, elements que no són pas sempre equilibrats. Això creiem que el pot ajudar a conèixer-se una mica més. Es concreta, tal com podeu veure, a situar els resultats del seu treball en un determinat nivell d'avaluació que ve marcat al full imprès (a la primera etapa), i en uns comentaris i en la tria d'una nota específica a la segona etapa. Els comentaris del mestre van sempre en el sentit «d'avaluar l'autoavaluació» del nen, de determinar si ha estat just o no en les seves apreciacions.

Darrere de tot això, però, hi ha més coses. Així hi ha el seguiment del treball dels alumnes per part del mestre (comentari oral a les feines fetes; correccions damunt dels textos, dels exercicis de matemàtiques; etc.), el qual els va aclarint els seus encerts o errors, els avanços o retrocessos. Cal destacar en tot això l'absència de notes per part del mestre que obeeixin a una nomenclatura fixa (excel·lent, notable; 10, 9, 8...), però sí l'existèn-

cia de proves (per exemple de llengua; o de «qüestionaris» periòdics de les diverses matèries) que són comentades posteriorment. (A segona etapa —7è. i 8è.—, per exemple es dona una puntuació relativa en cada cas, i se'ls indica quina és la mínima que el mestre considera adequada i per què; per exemple 35-40, 60-75, 80-100, etcètera. Ells mateixos, doncs, es veuen obligats a calcular on han quedat situats.) Tot plegat, però, és recollit pel mestre en els seus fulls de control o de seguiment, els quals l'ajuden després a matisar al màxim els seus comentaris a cada autoavaluació. Difícil equilibri, però que el permet de valorar els aspectes positius que hi pot haver en els alumnes de nivell més baix, tot i deixar-li clar que està per sota del nivell exigible (tot i que «t'has esforçat», «has progressat molt respecte del curs passat», «encara has de treballar més», etc.) i evita, sense amagar-li l'ou, de recargar-lo amb un INSUFICIENT o un DEFICIENT.

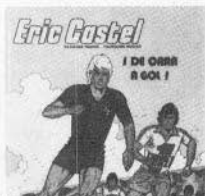
La informació als pares es basa en l'entrevista (una com a mínim) i en l'informe anuals. Tant en l'una com en l'altre, el tema del treball escolar (a part dels d'actitud, sociabilitat, etc.) és tractat de la manera més objectiva possible. Aquí precisament es defuig al màxim la catalogació (a la qual molts pares tenen tirada perquè és l'únic model que la majoria han conegut i coneixen, tant a l'escola com a la societat) i es mira d'anar-los fent conscients de les possibilitats i de les limitacions del seu fill, com també dels remeis que s'hi poden aplicar. La informació s'objectiva al final de l'informe anual donant la nota global obtinguda, a la primera etapa, i les notes finals de cada matèria a la segona etapa. Si l'alumne no ha arribat al nivell mínim exigible, només s'hi posa una observació i unes recomanacions concretes en aquest sentit.

ADEMÁS DE DIVERTIDOS
SON INTELIGENTES
¿QUE MÁS PUEDO
PEDIR?

¡AH! Y ÉSTAS SON
LAS ÚLTIMAS NOVEDADES...
¿LAS TIENES?

ediciones junior

ERIC CASTEL

- Los Juniors de Eric
- Partido de vuelta
- ¡Tarjeta roja!

SPIROU

- La guarida de la morena
- Los piratas del silencio
- La mina y el gorila

TRIP Y TRAP

- Trip y Trap «Cuidan de Carlota»

FANTASIA DE SIEMPRE

- Alicia en el país de las maravillas
- El mago de Oz
- Las aventuras de Pinocho
- Blancanieves y los siete enanitos
- La bella durmiente del bosque
- Los viajes de Gulliver
- Hansel y Gretel
- Aladino y la lámpara maravillosa
- Alí Babá y los cuarenta ladrones

DIDACTICA

- Vamos al colegio
- ¿Por qué el tiempo es así?
- Así crecen los animales
- Cómo se hacen grandes los animales pequeños
- ¿Cómo es una granja?

MI LINTERNA MÁGICA

- Robinson Crusoe
- La vuelta al mundo en 80 días

CUENTOS

- Mi libro azul
- Mi libro amarillo
- Mi libro rojo
- Mi libro naranja
- Mi libro violeta

GARFIELD

- Garfield gana peso
- Todo Garfield

grupo editorial grijalbo

EXPERIÈNCIA SOBRE LA UTILITZACIÓ DEL CINEMA A L'ESCOLA

El moviment de renovació pedagògica a Santa Coloma de Gramenet

No hi ha dubte que Santa Coloma de Gramenet ha estat durant molts anys una ciutat maltractada en tots els aspectes. Situada en el cinturó industrial de Barcelona, amb una població de prop de 140.000 habitants procedents en la seva majoria del Sud d'Espanya i amb una de les densitats més altes del món (510 h/Ha), la ciutat ofereix una imatge exterior descoratjadora. Diàriament la premsa recull noves que accentuen la greu situació de la nostra població (atur, delinqüència, etc.).

Els que hi treballem des de fa algun temps, lamentem profundament que es destaquin únicament els aspectes negatius, la notícia sensacionalista, i mai no es faci referència a d'altres fets que fan de Santa Coloma una ciutat amb inquietuds culturals creixents.

A partir de les primeres eleccions municipals democràtiques, molts dels moviments ciutadans que tenien un caràcter únicament reivindicatiu (associacions de pares, coordinació de mestres...) comencen a preocupar-se també per la «qualitat de l'ensenyament», perquè és evident que no n'hi ha prou de demanar més escoles: la inquietud ha d'anar més enllà. Però això planteja ja una altra qüestió fonamental: com aprenen els nens a l'escola? què aprenen? què han d'aprendre?

En aquest sentit s'està treballant des de fa anys. Potser sembla curiós observar com en plena època del «desencant», Santa Coloma hagi vist néixer una associació de mestres, el Casal del Mestre, l'objectiu fonamental del qual és lluitar per fer cada dia més possible la renovació pedagògica. Actualment funcionen diversos grups de treball (llengua, ciències socials, naturals, educació especial, música...), el treball dels quals s'adapta a les necessitats dels nens de Santa Coloma. S'han intensificat els cursets, seminaris, etc., als quals assisteixen gran nombre d'ensenyants. De la mateixa manera, l'Escola d'Estiu ha es-

tat una realitat, per segon any consecutiu, el propassat mes de setembre.

La Conselleria d'Ensenyament col·labora i contribueix notablement en els intents de millorament de l'ensenyament. Així, durant el darrer curs, s'ha organitzat en col·laboració amb les associacions de pares, una Escola de pares, amb un nodrit programa de xerrades pedagògiques a les quals assisteixen un nombre considerable de pares. També disposa d'un Fons Municipal de Recursos Didàctics amb una abundant col·lecció de pel·lícules i diapositives de caràcter didàctic i material audiovisual a disposició dels centres escolars que el sol·liciten. Igualment volem deixar constància de la bona disposició de l'Ajuntament que, mitjançant la compra o lloguer de les pel·lícules necessàries i la impressió del material que fan servir els alumnes, ha possibilitat que l'experiència que expliquem a continuació es pogués dur a terme.

Per què portar el cine a l'escola?

Tots els ensenyants sabem que actualment la imatge és el nostre contrincant més combatiu: el nen assimila avui més conceptes davant la pantalla del televisor que davant les paraules del mestre, la imatge envaeix el món del nen, manipula els seus gustos, moviments, etcètera.

Moltes vegades, la nostra primera reacció davant aquest fet és el refús o la inhibició; amb tot, som conscients que aïllar el problema no significa vèncer-lo. ¿Per què continuar donant l'esquena a les possibilitats que la imatge pot reportar a l'escola? ¿Per què entestar-nos a desapropiar l'oportunitat de posar, una vegada per totes, la nostra escola al dia? Cada dia hi ha un desfasament més gran entre el món de l'escola i el que el nen viu fora de l'escola, perquè en plena era de la imatge continuem fent servir el llapis, el paper i la pissarra com a únics auxiliars. Això

no obstant, tots els mestres continuen lamentant-se de la manipulació que exerceix la televisió en la capacitat creativa del nen: es reflecteix en els seus dibuixos i textos lliures que, progressivament, esdevenen cada vegada menys lliures i més influïts pel telefilm americà de torn, perfectament programat per complir la seva missió.

El problema adquireix dimensions preocupants en les zones suburbials: la manca de biblioteques, espais verds, centres culturals, etcètera, obliga el nen a romandre llargues hores davant del televisor sense altres possibilitats de diversió.

Una enquesta duta a terme recentment entre alumnes d'EGB d'una escola de Santa Coloma, ens va permetre descobrir que els nens passen més de 14 hores davant del televisor durant el cap de setmana.

Davant d'aquesta situació no hi ha possibilitat d'oblidar la realitat, perquè la realitat existeix, i el nen l'ha de conèixer a fons. Per això, ens plantejem la necessitat que el nen aprengui a llegir la imatge, comprendre i desxifrar els seus missatges i, com a últim objectiu, que pugui crear les seves pròpies imatges.

Si bé hi ha molts ensenyants que comprenen, d'una manera teòrica, la importància d'introduir la imatge a l'escola, hi ha a la pràctica una sèrie de limitacions. Molts tenen por d'entrar en un món desconegut, que no dominen i en el qual no han estat educats. Pensen que la rigidesa dels horaris, la distribució de les matèries impedeix organitzar un altre tipus d'activitats. Finalment, davant de tantes dificultats i de tanta necessitat de canviar-ho tot, acaben per renunciar i ho deixen tot tal com està.

Amb tot, la nostra experiència en una zona problemàtica demostra que n'hi ha prou amb estructurar i facilitar el treball perquè les coses comencin a funcionar. És així com, durant el curs 1981-82, 16 escoles de Santa Coloma, que suposen 89 cursos de segona etapa d'EGB i 2.746 alumnes, han inclòs en els seus programes l'estudi de la imatge partint del llenguatge cinematogràfic.

El cinema com a activitat de classe a segona etapa

Ja durant el curs escolar 1979-80 es va intentar introduir els nens en el llenguatge ci-

nematogràfic per mitjà d'uns cursets que organitza la Conselleria d'Ensenyament fora de l'horari lectiu. Atès l'èxit que va suposar aquesta iniciativa, durant el curs 80-81 es va repetir l'experiència però ara dintre l'horari lectiu. Amb tot, el fet de disposar únicament d'una persona per dur a terme aquesta activitat, suposa una limitació evident. Vam comprendre que la cosa realment positiva seria que cada mestre introduís l'ensenyament del llenguatge cinematogràfic com una activitat normal de classe. Per tal d'aconseguir-ho n'hi hauria prou amb facilitar el mínim de coneixements i el material necessari per treballar.

Com el vam organitzar?

Per posar en marxa el projecte han estat necessaris aquests tres criteris:

1. Programar els continguts i activitats a realitzar a 6è., 7è. i 8è. Elaborar els materials de consulta i treball.
2. Adquisició, per part de l'Ajuntament, de les pel·lícules i material imprescindible. Impressió de les fitxes de treball i de consulta per als alumnes. Aquest material es dona gratuïtament als alumnes.
3. Contacte setmanal amb els mestres encarregats de portar endavant l'experiència. En aquest seminari, setmanal, es visionen les pel·lícules, s'analitzen i s'expliquen les activitats que el nen haurà de fer.

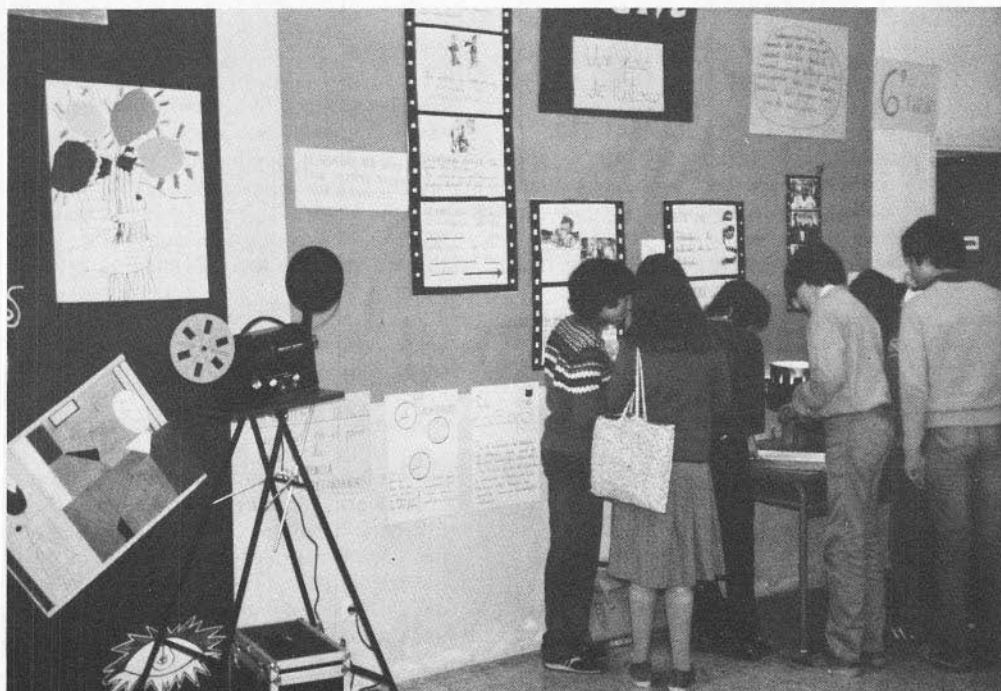
El programa per cursos

Hem d'aclarir, en primer lloc, que treballem principalment amb films de l'època muda, ja que es tracta de films de curta duració, d'estructura molt simple i que permeten al professor d'anar explicant mentre es projecta la pel·lícula.

A sisè

El nen entrarà en contacte, per primera vegada, amb el cine i estudiarà:

1. *Orígens del cinema i antecedents històrics*: El principi de la persistència a la retina. Construcció d'un zoòtrop i explicació dels efectes aconseguits.
2. *Els materials*. Observació de: Els materials que formen la pel·lícula (cel·luloide, perforacions, emulsió, formats diversos, etc.).

Manipulació i coneixement del funcionament de la càmera de filmar i projector (objectiu, obturador, motor de tracció, etcètera).

3. *Anàlisi del film «La cinematografia»*, de Louis Lumière (1895).
4. *Com fer cinema: La planificació*. Confecció de murals amb fotografies de tot tipus de revistes per a
 - els plans allunyats*: G.P.G. i P.G.
 - els plans de grup*: P.C., P.E. i P.A.
 - els plans de prop*: P.M., P.P. i P.P.P.
5. *Els primitius del cinema*. Anàlisi del film «El viatge a la lluna», de Georges Méliès (1920).
6. *El pla, l'escena i la seqüència*: Anàlisi del film «Asalto y robo de un tren», d'E. S. Porter (1903). Confecció d'una auca a partir d'aquest mateix film.
7. *El guió cinematogràfic*: Explicació de com s'elabora el guió cinematogràfic des de la sinopsi fins al guió tècnic.
8. Anàlisi del film «La conquesta del Polo», de Georges Méliès (1912). Confecció d'un audiovisual a partir d'aquest film.
9. *Estudi d'una seqüència* a partir del film

«Velada de variedades», de Charles Chaplin (1915).

Anàlisi de la seqüència de «Los cantantes de ópera».

A setè

1. Estudi de l'*estructura narrativa* d'una pel·lícula a partir del film «El rostro pálido», de Buster Keaton (1922).
Resum de:
 - els fets que s'esdevenen,
 - els personatges que hi apareixen,
 - llocs;
 en el plantejament, trama i desenllaç del film.
2. Estudi dels *personatges* que apareixen en un film a partir de la pel·lícula «La calle de la Paz», de Charles Chaplin (1917). Anàlisi del protagonista.
 - de l'antagonista.
 - dels personatges secundaris.
 Entrevista a un personatge de la pel·lícula.
3. Estudi de l'*espai ambiental* a partir del film «El emigrante», de Charles Chaplin (1917).
4. Estudi del *temps filmic* a partir del film «La mudanza», de Buster Keaton (1922).

5. *Resum final.* Anàlisi completa de tots els aspectes a partir de «El maquinista de la General», de Buster Keaton (1927).

A vuitè

El programa per a aquest curs intenta ser una visió renovadora de com introduir l'alumne en el coneixement d'alguns moviments artístics i literaris dels segles XIX i XX prenent com a base un film. Intentem d'aquesta manera convertir allò que normalment es redueix a un aprenentatge avorrit i monòton de característiques, èpoques i autors, en una activitat que a la vegada resulti amena i didàctica.

Per això hem pensat globalitzar, en cada un dels temes que anem a treballar, l'estudi de la imatge, l'expressió plàstica i la literatura.

Quin és l'enfoc del treball?

El podríem resumir d'aquesta manera:

- Selecció dels moviments artístics que anem a estudiar:
Romanticisme.
Expressionisme.
Realisme.
Surrealisme.
- Selecció dels films que volem analitzar en cada tema:
Romanticisme: «Frankenstein», de James Whale (1931).
Expressionisme: «El gabinet del doctor Caligari», de Robert Wiene (1918).
Realisme: «El acorazado Potemkin», de S. M. Eisenstein (1925).
Surrealisme: «Un perro andaluz», de L. Buñuel i S. Dalí (1928).
- Selecció de làmines de pintures representatives de cada estil.
- Selecció de textos que resultin representatius de cada moviment.
- Confecció d'un petit dossier per a cada moviment, que comprèn una breu explicació sobre el significat i característiques de cada un d'ells, dades sobre el film i activitats a realitzar (anàlisi de les làmines, de textos i del film).

Vegem ara, per exemple, com s'ha treballat el primer tema: *El romanticisme*.

- Projecció del film de James Whale «Frankenstein».
- Investiguem d'on procedeix la idea per realitzar aquest film. Entrem en contacte amb la novella del mateix títol, que va escriure Mary Shelley el 1816. Analitzem les principals diferències que hi ha entre el film i la novella, i també les seves semblances. A partir d'aquí continuem investigant: ¿per què Mary Shelley va escriure aquesta història? ¿quines idees tenien els intel·lectuals de l'època?
- Estudi del romanticisme:
Com i per què sorgeix.
Quan sorgeix.
Quines són les seves característiques.
- Com pintaven els artistes romàntics? Es reparteixen als alumnes làmines de Delacroix, Géricault, Barón, Gros, Corot i Goya. El treball consisteix a analitzar quines són les característiques romàntiques de cada quadre i, per últim, l'alumne realitzarà una pintura a l'estil romàntic, reproduint una de les làmines o bé inspirant-s'hi.
- Lectura de textos romàntics: «El rayo de luna», de G. A. Bécquer i diversos capítols de «Frankenstein», de Mary Shelley. Realització de comentaris de text. Investigació personal sobre les figures de Bécquer i Mary Shelley.
- Finalment els alumnes escriuran una petita narració de terror que tingui característiques romàntiques i se'n representarà una.

Com a complement de tot aquest tema i coincidint amb les festes de carnestoltes, una de les escoles que duen a terme l'experiència va decidir que la comparsa de vuitè es compongués de disfresses a l'estil romàntic. Així els nens es van poder convertir en monstres terribles, dames i cavallers del segle XIX, personatges exòtics, orientals, etc. L'experiència va resultar apassionant.

Aquest mateix mètode de treball es fa servir per als altres moviments artístics i, com veiem, es tracta principalment de donar una visió global de cada un d'ells, intentant que les activitats a realitzar connectin tant com sigui possible amb l'expressió plàstica, les ciències socials, la literatura i la lectura de la imatge.

El cinema com a auxiliar del programa de ciències socials a segona etapa

Molts dels nostres alumnes tenen dificultats serioses a l'hora de situar-se en el temps o en l'espai. Tots sabem la importància que tenen les visites i sortides freqüents a llocs d'interès perquè l'aprenentatge resulti actiu i profitós. Però, ¿com ens podem traslladar a l'Edat mitjana o a l'època prehistòrica? Malgrat que sempre és possible visitar un monestir o un castell de l'època feudal o unes runes prehistòriques, sovint no resulta prou clarificador per als alumnes, sense dubte perquè les pedres no transmeten sensació de vida.

Pensem que el cinema històric pot ajudar molt en aquest sentit, sempre que es tracti d'un cine ben fet, sense errors històrics, per descomptat.

El Grup de Ciències Socials de Santa Coloma de Gramenet ha programat durant aquests últims anys una sèrie de temes a treballar en els cursos de segona etapa. Per a cada un d'aquests temes s'ha elaborat un dossier que serveix com a material base de treball als

alumnes. Aquest material és utilitzat ja per un gran nombre d'escoles de la ciutat. Per això, i d'acord amb el Grup de Ciències Socials, hem seleccionat un total de 9 pel·lícules (3 per a cada curs de la segona etapa) que complementen els temes que s'estan estudiant. Es tracta de projeccions en 35 mm realitzades a la sala d'actes de l'INEM Puig Castellar, durant l'horari lectiu, amb caràcter totalment gratuït.

Quins films s'han seleccionat?

Fins al moment d'escriure aquesta experiència, els alumnes han vist:

Curs	Tema	Film
6è.	L'origen de l'home	«Hace un millón de años»
	El món medieval	«El príncipe valiente»
7è.	El feudalisme	«Un hombre para la eternidad»
8è.	La població: moviments migratoris	«La piel quemada»
	Els moviments sindicals	«La sal de la tierra»

Com es treballa el film?

Abans de cada sessió el mestre rep un dossier confeccionat pel Grup de Ciències Socials, que comprèn: aspectes sobre el tema a treballar (situació històrica, documents, etcètera), informació sobre el film i activitats a realitzar per l'alumne.

Vegem-ne ara un exemple:

Tema: Els moviments sindicals. *Curs:* vuitè.
Film: «La sal de la tierra».

1. Documents:
 - «Les condicions de treball a la mina» («Interviú», núm. 102).
 - «Els treballadors de les colònies tèxtils» («Fomento de la Producción Española», 1869).
 - «El feudalisme a les fàbriques» («Morote-El Liberal», Madrid 1891).
 - «El pistolerisme» (Albert Balcells, *El sindicalisme a Barcelona*).
 - «Estadística de huelgas en España, clasificada por las causas que las originaron (años 1905 a 1923)».
2. Informació sobre el film:
 - Fitxa tècnica.
 - Sinopsi argumental.
 - Crítiques aparegudes a diaris, revistes, etcètera.
3. Activitats a realitzar pels alumnes:
 - Guió i argument del film: característiques. Anàlisi dels personatges.
 - Anàlisi de l'espai: situació geogràfica del lloc on s'esdevenen els fets.
 - Buscar informació a diaris i revistes sobre algun conflicte laboral.
 - Redactar un escrit de suport a la vaga dels miners que apareixen al film.
 - Redactar un escrit contra la vaga que mantenen els obrers.
 - Anàlisi de l'aspecte *feminista* del film: debat sobre feminisme i masclisme.

Destaquem finalment que l'experiència ha tingut una gran acceptació als centres escolars de la nostra ciutat: un total de 23

centres, que suposen 127 aules de segona etapa, i 4.191 alumnes assisteixen a les projeccions, acompanyats pels seus respectius mestres.

Cinema en català

Conscients de la necessitat de familiaritzar els nens de Santa Coloma amb la llengua catalana, ja que la majoria és castellanoparlant, pensem que el cinema pot contribuir en aquesta tasca.

Així, a partir del mes de març, els nens de primera etapa podran veure, durant l'horari lectiu i amb caràcter també gratuït, pel·lícules com: «Un invent diabòlic», «La Ventafochs», «La flauta dels sis barrufets» i «Gran Prix a la muntanya dels invents».

D'aquesta manera, pretenem ajudar el treball dels professors que ensenyen català, ja que es pot fer servir la projecció del film com a centre d'interès per a les activitats posteriors.

El vídeo a l'escola

L'Ajuntament de la nostra ciutat ha comprat un equip complet de vídeo, que ben aviat estarà al servei de les escoles que el sol·licitin. A partir del mes d'abril, els mestres podran entrar en contacte amb aquest mitjà que ofereix múltiples possibilitats en el camp de l'ensenyament.

Pensem que l'esforç que estem fent a Santa Coloma per millorar la qualitat de l'ensenyament introduint l'estudi de la imatge a l'escola a tot els nivells que fins avui són possibles, s'ha d'estendre a altres poblacions i comptar amb el suport dels organismes competents.

Lluís Rey Riocabo
Aurora Maquinay Pomés
Grup de Cinema a l'Escola
de Santa Coloma de Gramenet

LLIBRES DE LA MAGRANA

L'ESPARVER 24 títols al servei de tots els joves lectors catalans

Darreres
novetats

Mercè Canela.
LLUNA DE TARDOR.

Premi L'Esparver 1982.
L'Esparver, 23.
Un recull de narracions on mana l'envoy, el record, l'amor, la tardor...

H.G. Wells.
L'ILLA DEL DOCTOR MOREAU.

Traducció de Josep Miquel Sobré. Il·lustracions de Francesc Artigau.
L'Esparver, 24.
Després de *L'home invisible*, un nou llibre de Wells, inèdit en català, no sabem si possible realitat o ficció.

Felice Holman.
EL ROBINSON DEL METRO.

Traducció de Ramon Barnils.
L'Esparver, 22.
Un vallet viu —i sobreviu— 121 dies dins el metro de Nova York. Com? Per què? Cal llegir-ho.

Lennart Frick.
L'AMENÇA. Traducció de Josep M. Custòdio.

L'Esparver, 18.
Les dificultats que un noi té per adaptar-se a la nova ciutat on ha anat a viure i a la nova escola on no coneix ningú.

Daniel Defoe.
ROBINSON CRUSOE.

L'Esparver, 19.
Una bella traducció de Josep Carner d'un clàssic de sempre.

R.L. Stevenson.
EL CAS MISTERIÓS DEL DR. JECKYLL I MR. HYDE.

Traducció de J.J. Margarit; revisada per Francesc Parcerisas. Il·lustracions de Tha.
L'Esparver, 20.
La història d'un desdoblament de personalitat que ha immortalitzat el cinema.

Edgar Allan Poe.
L'ESCARBAT D'OR. Traducció de Carles Capdevila, revisada per Francesc Parcerisas. Il·lustracions de Josep Uclés.
L'Esparver, 21.
Narració policíaca on a través de la resolució d'un enigma es descobreix un tresor.

Demaneu el catàleg a:

Apartat de Correus, 9487
Barcelona

EDICIONS DE
LA MAGRANA

LES VACUNACIONS SISTEMÀTIQUES EN LA INFÀNCIA

És un fet conegut des de fa molts anys, que el fet de patir una malaltia de naturalesa infecciosa converteix, en la majoria dels casos, l'individu supervivent en resistent a la malaltia. És a dir, si un nen o un adult pateix una infecció i la supera, no la tornarà a patir encara que sigui novament atacat pel mateix microbi. Això és degut al fet que durant el primer contacte, l'organisme ha fabricat anticossos («defenses») contra la malaltia i hi ha quedat immune. Aquest és el fonament de la vacunació. Amb ella pretenem des- pertar defenses en l'organisme. Per aconseguir-ho introduïm en el organisme microbis morts o atenuats, o les seves toxines tractades pel calor i formol, els quals encara que no són capaços de produir la malaltia clínica, estimulen la fabricació de defenses pel sistema immunitari. Un nen vacunat està en les mateixes condicions que un nen que hagi patit la malaltia. Tots dos tenen defenses i no la poden patir. La diferència està que el primer per a assolir el seu estat ha hagut de patir la malaltia amb les seves possibles complicacions, mentre que el segon només ha patit una simple punxada o ha rebut unes gotes per la boca.

Les vacunes es varen iniciar amb la vacunació antivariòlica ara fa 185 anys (14 de març de 1796) i constitueixen un dels descobriments científics més transcendents per a la humanitat. Gràcies a elles s'ha aconseguit controlar gran part de les malalties infeccioses que fins fa ben pocs anys assolaven el gènere humà.

Així tenim, per exemple, el cas de la verola, malaltia que a principis del segle XX afectava tots els continents i quasi tots els països del món en un o altre moment i que gràcies a la vacunació i a la cooperació internacional ha estat mundialment eradicada.

Existeixen un gran nombre de vacunes en el mercat, però no totes tenen el mateix interès ni la mateixa utilitat. Per una banda, tenim les vacunes SISTEMÀTIQUES que són d'interès comunitari i que les ha de rebre tota la població. Són les que figuren en el

calendari de vacunacions. D'altra banda, existeixen les vacunes NO SISTEMÀTIQUES que només s'administren en determinats casos, com per exemple, la vacuna antiràbica als nens que han estat mossegats per un animal.

Atès que les vacunes SISTEMÀTIQUES tenen una gran transcendència per a la salut dels nostres infants, és molt important conèixer-les, i per això s'intentarà contestar de la manera més comprensible i senzilla a les següents preguntes:

1. Per què és necessària la vacunació?
2. Contra quines malalties cal vacunar tots els nens i nenes?
3. Quan s'ha de vacunar els nens i nenes?
4. Quines són les contraindicacions de les vacunes?
5. Quines reaccions poden fer les vacunes?
6. On es poden vacunar els nens i nenes?

Per què és necessària la vacunació?

Les vacunes augmenten la resistència de l'organisme contra les malalties infeccioses tal com ja hem dit abans. Amb elles actuem sobre el tercer element de la cadena de transmissió d'aquestes malalties. En efecte, les cadenes epidemiològiques estan constituïdes fonamentalment per tres baules:

1. La font de la infecció (individu malalt o portador).
2. Mecanisme de transmissió.
 - Directe.
 - Indirecte (aire, aigua, vòmits, aliments, artròpodes, etc.).
3. Subjecte sa susceptible.

Els agents de la infecció passen de la font d'infecció al subjecte sa mitjançant els mecanismes de transmissió. Per a prevenir la infecció podem actuar sobre cadascun dels elements de la cadena epidemiològica.

Sobre la font d'infecció podem actuar mitjançant el tractament i esterilització dels ma-

lalts i dels portadors, així com mitjançant el seu aïllament.

Sobre el mecanisme de transmissió, l'actuació bàsica és el sanejament (desinfecció, desinsectació, desratització, subministrament d'aigua potable, evacuació higiènica d'excretes, higiene dels aliments, etc.).

Sobre el subjecte sa receptiu podem actuar augmentant la seva resistència a la infecció. Això s'aconsegueix de dues maneres en general:

1. Administrant-li defenses prèviament formades en un altre individu (sèrums i gammaglobulina; en el sèrum els donants són animals i en la gammaglobulina l'home. La protecció que confereixen dura unes tres setmanes). El tipus d'immunitat assolida es denomina *passiva*.
2. Fent-li fabricar les seves pròpies defenses com ja hem dit abans (vacunació). Al tipus d'immunitat assolida en aquest cas se la denomina *activa*. Encara que existeixi l'agent a la font d'infecció i el mecanisme de transmissió corresponent, no es produeix la malaltia atès que el microor-

ganisme és neutralitzat per la immunitat del subjecte sa.

En resum: encara que el germen arribi al nen, aquest no emmalalteix. La durada de la immunitat assolida amb la vacunació és variable per a cada una d'elles. Per a les vacunacions sistemàtiques des d'uns anys a tota la vida.

Per tant, el fet de vacunar els nens és d'una gran importància ja que d'aquesta forma els protegim i evitem un gran nombre de malalties, invalideses i morts.

Contra quines malalties cal vacunar tots els nens i nenes?

1. Diftèria

Tots coneixem la gravetat de la diftèria perquè entre altres símptomes produeix una inflamació de la laringe amb formació de membranes que poden arribar a obstruir-la i causar l'asfíxia i la mort del nen.

Aquesta malaltia era molt freqüent abans de la introducció de la vacunació i, a Espanya,

Carnet de salut, Generalitat de Catalunya. Departament de Sanitat i Seguretat Social.

Dades del naixement

data

al terme de setmanes

pes talla

plor tot seguit

cianosi

reanimació

test d'Apgar

altres incidents o anomalies

antecedents familiars

incidents durant l'embaràs

Calendari de vacunacions sistemàtiques

Edat	Vacunes
3 mesos	DTP (Diftèria, tètanus, catarro) oral trivalent
5 mesos	DTP Poliomielitis oral trivalent
7 mesos	DTP Poliomielitis oral trivalent
12 mesos	Triple vírica* (Xarampió, rubèola, parotiditis) Poliomielitis oral trivalent
18 mesos	DTP Poliomielitis oral trivalent
4 a 6 anys	DT (Diftèria, tètanus) Poliomielitis oral trivalent
6 anys	(Prova tuberculina)
11 anys (nenes)	Rubèola
14 a 16 anys (i cada 10 anys)	Td (Tètanus, toxoide diftèric tipus adult)

*Mentre no n'hi hagi de disponibles, es recomana subministrar conjuntament la vacuna antixarampiònica i la vacuna antirubèolica, les quals es poden trobar sense dificultat en el mercat.

a principis de segle es produïen 60.000 casos l'any amb 4.800 morts. Però a l'actualitat, gràcies a la vacunació, quasi ha desaparegut i només es produeixen alguns casos aïllats de tant en tant i sempre en persones no vacunades o mal vacunades.

Malgrat que actualment no tenim diftèria a Catalunya és important de continuar vacunant perquè només així podrem mantenir aquesta immillorable situació.

2. Tètan

El tètan es produeix com a conseqüència de la contaminació de les ferides amb terra, excrements, etc. que continguin espores tetàniques. Si els gèrmens troben les condicions adequades a la ferida, produeixen una toxina que actua sobre el sistema nerviós central i és la responsable de les característiques contraccions musculars doloroses, dels espasmes, de les rigideses i de les convulsions generalitzades. Si afecten els músculs respiratoris o els laringis, poden produir l'asfíxia i la mort del nen.

La mesura preventiva més eficaç contra el tètan és la vacuna i, de fet, la freqüència d'aquesta malaltia en la població general ha disminuït des de la introducció de la vacunació malgrat que se segueixen presentant casos en persones insuficientment vacunades. Així tenim que a Espanya, tots els anys, són víctimes del tètan de tres-centes a cinc-centes persones de les quals un 25 % mor i més del 30 % dels que sobreviuen arrosseguen greus seqüeles durant llarg temps. Això podria evitar-se mitjançant una vacunació correcta de tota la població.

Únicament estan exempts de contraure el tètan les persones que han rebut les diferents dosis vacunals dins dels termes correctes. Això és molt important tenir-ho en compte atès que a l'edat infantil les ferides i els accidents són més freqüents i, per tant, el perill de contraure la malaltia és més gran. A l'edat adulta, es tindria de vacunar, com a mínim, els professionals amb risc elevat (soldats, escombriaires, jardineros, treballadors del camp, pastors, mecànics...), encara que l'ideal seria que tota la població estigués vacunada, i així ho ha recomanat el Comitè d'Experts en Vacunacions de la Generalitat.

No s'ha de confondre aquesta vacuna amb el sèrum o la gammaglobulina antitetànica. El sèrum antitetànic, que pot donar lloc a greus reaccions de tipus al·lèrgic, ja no s'ha d'uti-

litzar enguany. En cas de necessitat de protecció immediata en nens no vacunats o mal vacunats s'administrarà la gammaglobulina antitetànica. La protecció dura unes setmanes. Seguidament es procedirà a la vacunació segons les pautes habituals.

3. Catarro (tos ferina)

El catarro és una malaltia molt contagiosa caracteritzada per una tos paroxística o espasmòdica. Aquesta malaltia és especialment greu en els nens menors de 2 anys de edat en els quals les complicacions (asfíxia, broncopneumonia, complicacions cerebrals, convulsions) són freqüents. A més, els nou nats neixen pràcticament sense defenses contra el catarro, puix que no les reben durant l'embaràs per via transplacentària com passa amb el xarampió, les galteres, la polio i d'altres malalties. Això justifica la conveniència de la vacunació precoç als 3 mesos per a protegir-los-en.

Un punt important que cal conèixer és que aquesta vacuna no és eficaç en el 100 % dels casos. Es calcula que un 20 % dels nens vacunats poden patir la malaltia.

4. Poliomièlitis (paràlisi infantil)

La poliomièlitis és una malaltia que cursa habitualment de mode benigne amb quadres gastrointestinals o nasofaringis, però que pot adoptar en alguns casos formes paralítiques molt greus que no tenen tractament específic i en les quals l'única forma de recuperació és la rehabilitació.

La utilització de la vacuna antipoliomièlítica des de 1964 de forma massiva ha produït un extraordinari descens de la malaltia. Al nostre medi està pràcticament eradicada però segueixen observant-se casos en grups de població insuficientment vacunada, sobretot en els nens d'edat pre-escolar, en forma de casos esporàdics o de brots epidèmics. Amb una vacunació correcta de la població es podria assolir la seva eradicació definitiva en el nostre país.

5. Xarampió

El xarampió és la malaltia exantemàtica més freqüent de la infància. El quadre clínic és molt típic i es caracteritza per febre, tos, conjuntivitis, rinitis i un exantema (erupció) característic. La importància del xarampió està en el fet que poden presentar-se greus complicacions entre les quals es poden destacar

la pneumònia i l'encefalitis, que poden deixar seqüeles greus i incapacitats, i fins i tot produir la mort del nen.

El xarampió continua, doncs, plantejant problemes d'extraordinària importància al nostre país, a causa del nombre de casos, de complicacions i de morts que produeix, ja que malgrat l'existència de la vacuna, el xarampió continua essent la malaltia transmissible més freqüent a l'edat infantil.

Per tot això és fonamental vacunar tots els nens contra el xarampió de forma sistemàtica a l'any d'edat, tal com ho ha recomanat el Comitè abans esmentat.

6. Rubèola (rosa)

La rubèola és una malaltia molt benigna en els nens. La seva importància rau en el fet que si una dona embarassada pateix la malaltia en els primers mesos d'embaràs, el nadó pot presentar greus lesions entre les quals destaquen el retard mental, les malformacions auditives, les oculars i les cardíques.

Aquest risc es pot evitar vacunant les nenes abans de la pubertat perquè en arribar a l'edat de procrear estiguin protegides contra la malaltia. Enguany es recomana també de vacunar els nens per a així evitar la propagació de la infecció i el possible contagi d'una dona embarassada.

És molt important saber que aquesta vacuna està CONTRAINDICADA a les dones embarassades. És per això que no s'ha de vacunar les dones en edat de procrear llevat que acceptin la contracepció durant 3 mesos, o que es faci immediatament després d'un part. No hi ha inconvenient a vacunar els nens de dones embarassades, ja que el virus vacunal no s'encomanana.

7. Parotiditis

La parotiditis (galteres) és una malaltia que es caracteritza fonamentalment per la inflamació de les glàndules salivals, sobretot de les paròtides. És també una malaltia la importància de la qual està sobretot en les complicacions a què pot donar lloc i que són fonamentalment la meningo-encefalitis que es calcula que apareix en un 10% dels casos i l'orquitis que es dona en un 20% de homes postpubèrs.

La vacuna antiparotidítica és molt eficaç i les reaccions que pot produir són mínimes, per tot això es recomana la seva administra-

ció per a prevenir la malaltia i les seves complicacions.

Quan s'ha de vacunar els nens?

El Comitè d'Experts en Vacunacions del Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya ha recomanat vacunar de forma sistemàtica tots els nens de Catalunya contra la diftèria, el tètan, el catarro, la poliomièlitis, el xarampió, la rubèola i la parotiditis. Les tres primeres vacunes s'administren conjuntament formant part de la vacuna DTP. Això mateix passa amb les tres últimes que constitueixen la vacuna triple VÍRICA.

Calendari de Vacunacions

	TETANUS	DIFTERIA	CATARRO	POLIOMIELITIS	PAROTIDITIS	XARAMPIÓ	RUBÈOLA
3 mesos	●	●	●	●			
5 mesos	●	●	●	●			
7 mesos	●	●	●	●			
12 mesos					●	●	●
18 mesos	●	●	●	●			
4-6 anys	●	●		●			
11 anys (nenes)							●
14-16 anys (i cada 10 anys)	●	●					

Tingueu-lo en compte.

En depèn la salut dels vostres fills

La vacuna DTP (diftèria, tètan, catarro) es pot utilitzar fins als 18 mesos. A partir d'aquesta edat s'ha de suprimir la vacuna contra el catarro perquè existeix una possibilitat més gran d'accidents neurològics o immunoal·lèrgics. S'utilitzarà la vacuna DT tipus infantil. D'altra banda, a partir dels 14-16 anys es recomana la utilització de la vacuna Td tipus adult en la qual es presenta una dosi d'ana-

toxina diftèrica equivalent a una cinquena part de la dosi utilitzada per als nens. Amb això s'evita l'aparició de complicacions i en canvi es pretén mantenir la immunitat antidiftèrica i antitetànica de la població.

La *vacuna antipoliomielítica* que s'utilitza enguany és la Sabin, de virus vius atenuats que es dona per via oral, a diferència de la que s'utilitzava abans de 1964, la Salk, que s'administrava per via intramuscular.

La *vacuna triple vírica* (xarampió, rubèola, parotiditis) ja està disponible al nostre país en els centres oficials de vacunacions. S'ha de mantenir de forma transitòria la vacunació contra la rubèola a les nenes d'11 anys ja que no han estat vacunades prèviament.

La *prova de la tuberculina* que s'aconsella de practicar als 6 anys no és una vacuna, però s'inclou en el calendari vacunal perquè el coneixement de la infecció tuberculosa és d'interès per a la salut individual i col·lectiva.

Atès que, com ja hem comentat, la verola ha estat eradicada en el món, ja no és necessari vacunar contra aquesta malaltia, i per això la vacuna antivariòlica no s'inclou en el calendari vacunal.

¿Quines són les contraindicacions de les vacunes?

Les contraindicacions més importants que cal conèixer són les següents:

1. Malalties infeccioses agudes

Les vacunes estan contraindicades en el curs de malalties FEBRILS agudes i durant el seu període de convalescència. En canvi, els processos respiratoris benignes AFEBRILS no constitueixen una contraindicació.

En el cas concret del xarampió, es recomana no vacunar fins que hagin passat dos mesos d'ençà del començament de l'exan-tema.

2. Malalties cròniques greus

Les vacunes no s'han d'administrar a nens amb malalties cròniques greus (leucèmies, limfomes, tumors malignes generalitzats), amb processos neurològics evolutius o amb determinats trastorns immunològics.

3. Tuberculosis activa

Les vacunes estan contraindicades en nens que pateixen una tuberculosis activa no

tractada. Però es poden administrar sense cap risc quan aquests nens porten ja dos mesos de tractament.

4. Administració recent de gammaglobulina, plasma o transfusions sanguínies

Aquests productes poden impedir el desenvolupament de la resposta immunitària consecutiva a l'administració de la vacuna.

5. Embaràs

Les vacunes sistemàtiques que estan contraindicades durant l'embaràs són:

— Vacuna triple vírica (antixarampiosa, antirubeòlica i antiparotidítica).

— Vacuna antipoliomielítica oral trivalent tipus Sabin.

Es poden administrar sense cap restricció:

— Vacuna Td absorbida tipus adult.

— Vacuna antipoliomielítica inactivada tipus Salk.

No cal prendre cap precaució en vacunar els fills d'una dona embarassada.

6. Hipersensibilitat als components de les vacunes

Les vacunes estan contraindicades en persones al·lèrgiques a alguns dels seus components. Per això en persones amb antecedents de problemes al·lèrgics és important consultar amb el metge abans d'administrar una vacuna.

Aquestes són les contraindicacions generals de totes les vacunes, però existeixen una sèrie de contraindicacions específiques per a cada una d'elles. Per exemple, no s'ha de vacunar de poliomielititis els nens que presentin diarrea. Per això, abans de vacunar un nen, s'ha de consultar sempre el pediatra de capçalera o al metge de família.

Quines reaccions poden donar les vacunes?

Les reaccions que poden donar les vacunes solen ser lleugeres i poc freqüents. Poden ser de dos tipus:

1. Reaccions LOCALS: Es produeixen en el lloc de la injecció i consisteixen en lleugeres molèsties doloroses i tumefacció.

2. Reaccions GENERALS: Es tracta de pujades de febre, pèrdua de la gana, males-tar, etc.

Totes aquestes reaccions són sempre curtes i sense importància, i solen produir-se al cap de poques hores d'administrar la vacuna, excepte en el cas del xarampió que apareix al cap d'uns 8 à 12 dies. N'hi sol haver prou donant al nen un antitèrmic, però si el quadre febril és més llarg o intens s'ha de consultar amb el pediatre.

— Als Centres Oficials de vacunació de la Sanitat Local o Municipal, on se'ls administrrà la vacuna de forma gratuïta.

És molt important portar un control de les vacunacions efectuades als nens, i per a això es pot utilitzar el «Carnet de Salut Infantil» que es dóna en el Registre Civil en inscriure el naixement del nen, o bé en les Clíniques Maternals. A més, cal saber que quan el nen ingressi a la Guarderia o a l'Escola, serà necessària la presentació d'un certificat del seu estat vacunal.

On es poden vacunar els nens i nenes?

Per a vacunar i revacunar els nens es pot acudir:

— Al metge de família o al pediatre de capçalera.

Dolors Orta i Cimas

Cap de Negociat d'Educació Sanitària
de la Direcció General de Promoció
de la Salut

NOVETAT

Els conceptes bàsics de l'Ecologia, desenvolupats amb claredat

Aquest llibre ha estat escrit per al lector general que desitja saber més coses del món viu. El text ha estat redactat amb un estil viu i estimulant, i va acompanyat de moltes il·lustracions vívides i plenes de color realitzades especialment per al llibre, que ha estat preparat per l'equip del British Museum (Natural History).

Més de 200 il·lustracions a tot color
22x22 cm. 84 pàgs. Relligat cartoné 900 ptes.

LES MILLORS OBRES D'AQUEST MES

Les millors Obres de la Literatura Catalana

Nº 92

Novel·la d'una gran complexitat i bellesa, essencialment poètica i alhora profundament tràgica, és considerada una de les obres cabdals de Mercè Rodoreda (1909), la novel·lista més important de la literatura catalana contemporània.

Nº 93

Una selecció ben representativa del conte català dividida en dues parts: la primera selecció des de quadres de costums fins a contes naturalistes (Guimerà, Oller, Vayreda...) i la segona comprèn els narradors modernistes (Mestres, Casellas, V. Català...)

Les millors Obres de la Literatura Universal

Nº 20

Alguns crítics consideren *L'educació sentimental* l'obra mestra de G. Flaubert (1821-1880), un dels més grans novel·listes francesos i autor, també, de *Madame Bovary* i *Salammbô*. Traducció de Miquel Martí i Pol i Pere Gimferrer.

SUBSCRIVIU-VOS-HI! Retalleu aquesta butlleta, ompliu-la amb les vostres dades i porteu-la a la vostra llibreria o trameteu-la a **Edicions 62, Provença, 278, Barcelona-8.**

**DE VENDA
A TOTES
LES LLIBRERIES**

Nom _____

Adreça _____ Tel. _____

Població _____ D.P. _____

Vull subscriure'm a «**Les Millors Obres de la Literatura Catalana**» i a «**Les Millors Obres de la Literatura Universal**», conjuntament.

Vull subscriure'm només a «**Les Millors Obres de la Literatura Catalana**».

Quota mensual de 800 pessetes. Primer rebut de 5.000 pessetes i quota

Quota trimestral de 2.200 pessetes. trimestral de 1.600 pessetes.

Vull subscriure'm a «**Les Millors Obres de la Literatura Universal**», solament.

Quota trimestral de 1.000 pessetes.

Atendré el pagament de la modalitat elegida _____ Signatura

en la llibreta núm. _____ de l'oficina

núm. _____ de la

Caixa de Pensions "la Caixa".

Les Col·leccions que no vam poder llegir a l'Escola

"la Caixa" i Edicions 62

SEMINARI DE BIBLIOGRAFIA INFANTIL

Un nou servei a les escoles

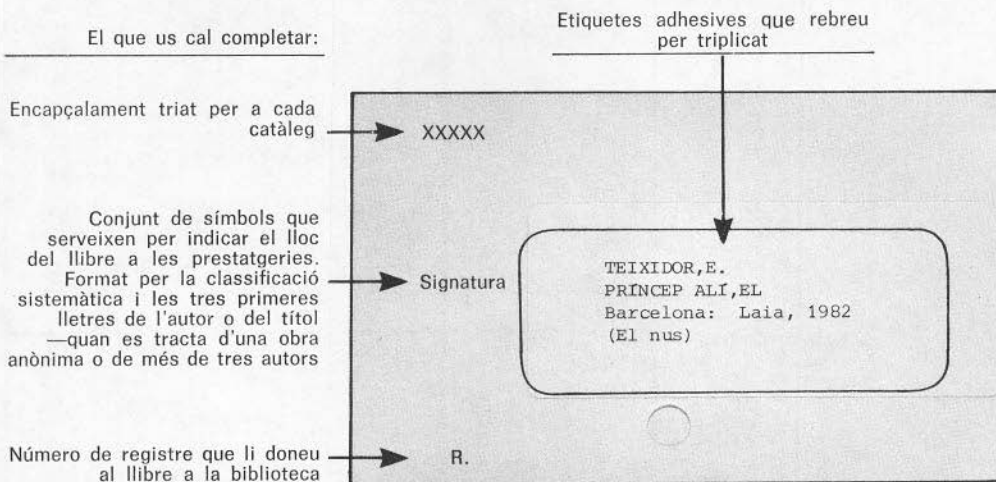
El Seminari de Bibliografia Infantil de Rosa Sensat que, entre altres activitats, publica per Nadal i Sant Jordi una llista de novetats de llibre infantil aparegudes durant l'any,¹ a partir de primers d'any oferirà a les escoles

les fitxes bibliogràfiques de cada un dels llibres d'aquesta llista de forma que puguin ser aprofitades directament per als catàlegs de les seves biblioteques.

Aquestes fitxes bibliogràfiques —que contenen les dades essencials del llibre— es presentaran mecanografiades sobre etiquetes adhesives de 9 x 3,5 cm i per triplicat, per tal que es puguin enganxar sobre les fitxes de 12,5 x 7,5 cm habituals dels catàlegs de cada biblioteca. Només caldrà completar-les amb les dades pròpies de cada biblioteca i dels diversos catàlegs (autors, materials, títols...) que aquesta tingui.

Amb aquesta oferta, el Seminari de Bibliografia Infantil vol evitar la multiplicació d'una mateixa feina a totes i a cada una de les biblioteques, és a dir, que cada bibliotecària hagi d'escriure dues o tres vegades la mateixa fitxa bibliogràfica de cada un dels llibres que adquireixi.²

A continuació proposem el model de fitxa bibliogràfica i alguns exemples de la seva utilització per part de la biblioteca escolar.

1. Les llistes contenen només una selecció de les novetats aparegudes durant l'any, tant de llibres d'imaginació com de coneixements. Els títols són agrupats per l'edat a partir de la qual el nen els pot llegir, tenint present les dificultats de lectura i l'evolució psicològica.

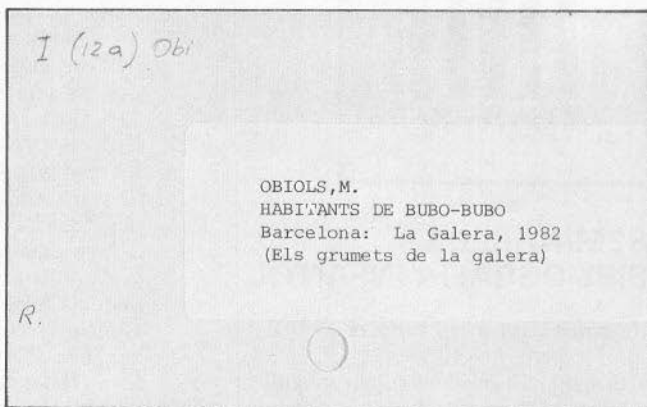
2. Les comandes s'han de fer a la recepció de l'Associació de Mestres Rosa Sensat, a primers de gener per a les fitxes corresponents a les llistes de Nadal, i a primers de maig per a les de Sant Jordi. El preu de les fitxes és de 1.250 ptes. que caldrà fer efectives al moment de fer la comanda.

Exemples:

Per als LLIBRES D'IMAGINACIÓ

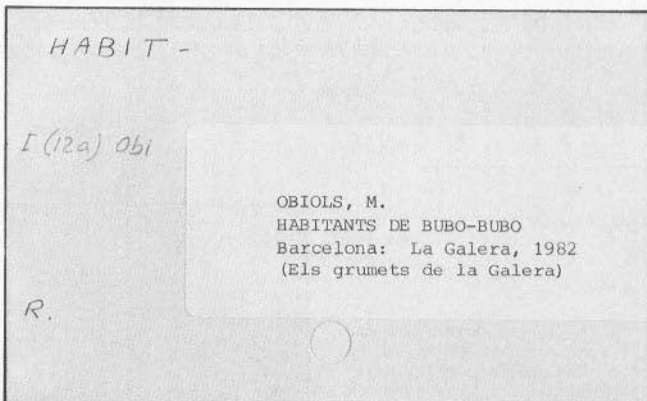
Catàleg d'autors i
obres anònimes

Ordenades per l'autor

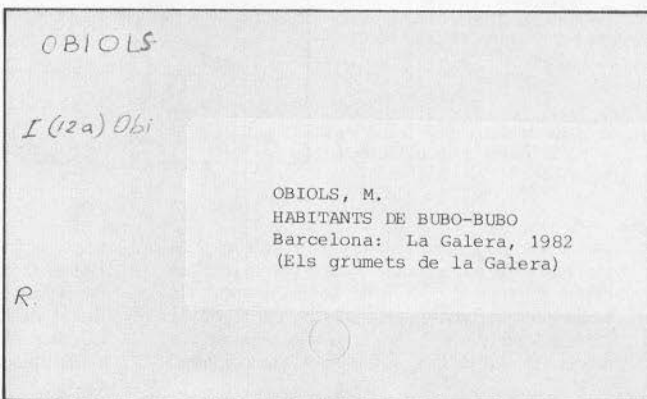
Catàleg sistemàtic de matèries

Ordenades per l'edat del nen

Catàleg de títols

Ordenades pel títol

Per als LLIBRES DE CONEIXEMENTS

Catàleg d'autors i obres anònimes

Ordenades per l'autor

UPDEG -

I 551 Upd

R.

UPDEGRAFF, I. ; UPDEGRAFF, R.
EL TEMPS ATMOSFÈRIC
Barcelona: Teide, 1981
(Punts bàsics: L'aigua)

Catàleg sistemàtic de matèries

Seguint la CDU i anteposant una I als llibres infantils

I 551 Upd

R.

UPDEGRAFF, I. ; UPDEGRAFF, R.
EL TEMPS ATMOSFÈRIC
Barcelona: Teide, 1981
(Punts bàsics: L'aigua)

Catàleg alfabètic de matèries

Ordenades alfabèticament pel mot o mots que expressen el tema del llibre

temps atmosfèric

I 551 Upd

R.

UPDEGRAFF, I. ; UPDEGRAFF, R.
EL TEMPS ATMOSFÈRIC
Barcelona: Teide, 1981
(Punts bàsics: L'aigua)

Bibliografia

Creiem interessant de donar una bibliografia mínima sobre l'organització d'una biblioteca escolar per tal d'ampliar la informació al respecte per a totes aquelles escoles que els pugui interessar.

CARRERAS, Concepció; MARTÍNEZ, Concepció; ROVIRA, Teresa, *Organització d'una biblioteca: escolar, popular o infantil*, Rosa

Sensat - Edicions 62, Barcelona 1981 (Col·lecció Rosa Sensat, Sèrie Didàctiques, 10).
 DÍAZ PLAJA, Aurora, *Cómo organizar la biblioteca en la escuela*, Escuela Española, Madrid 1981 (Colección Práctica Educativa, 13).
 PATTE, Geneviève, *Laissez-les lire!: les enfants et les bibliothèques*, Les Éditions Ouvrières, Paris 1978 (Collection Enfance Heureuse).
 VENTURA, Nuria, *Guía práctica para bibliotecas infantiles y escolares*, Laia, Barcelona 1981 (Cuadernos de Pedagogía, 17).

UNA SORTIDA: PRESENTACIÓ D'UN DOSSIER DE COMARQUES

El dissabte, dia 6 de novembre, una colla de gent de «Rosa Sensat» vam fer un viatge, en autocar, per les comarques del Bages, del Solsonès i del Berguedà. Qualsevol excusa és bona per fer un viatge amb bona companyia, però, en aquest cas, més que una excusa hi havia una bona raó: la presentació «in situ» d'un dossier de comarques, en aquest cas, és clar, el corresponent a les tres comarques abans esmentades. Per aquesta raó de pes, a Manresa vam recollir els autors del dossier, que tot al llarg del viatge ens van donar una interessant informació del paisatge i dels llocs per on passàvem o on paràvem. Després de dinar —dins de l'autocar: a fora plovia a bots i a barrals— en Josep Anton Serra i en Joan Maria Serra van «presentar» el dossier centrant-se, sobretot, en els aspectes més pràctics, és a dir, a quins nivells i en quines àrees pot el professor de socials utilitzar aquesta eina de treball amb més profit.

L'itinerari va ser molt interessant: Barcelona - Manresa - Súria (on vam fer una parada

per visitar el Barri Vell, actualment en fase de restauració) - Cardona - Solsona (una altra parada) - Mare de Déu de Queralt (on vam dinar) - l'Ametlla de Merola (nova parada per visitar un bon exemple de colònia tèxtil) i tornada a Barcelona.

Total, una sortida molt positiva amb una nota, però, molt negativa: la pluja. Ens va ploure una estona a Cardona i, a partir de la sortida de Solsona, ja no va parar. A Queralt no vam poder veure res: la boira hi era tan espessa que no vàiem un ruc a tres passes. Llàstima de temps! Encara que, per altra banda, no ens podem queixar... L'endemà, diumenge, tota aquella zona es va inundar per les pluges, i Berga, per exemple, va restar incomunicada! Per unes hores no ens vam trobar en el cas de fer-hi una estada, en aquelles contrades, força més llarga de la que teníem programada!

A aquesta sortida hi vam assistir 25 persones. Esperem que a la sortida del proper trimestre, que segurament serà al Camp de Tarragona, en ocasió de l'aparició d'un dossier sobre aquesta part del territori català, s'hi afegirà més gent. Us hi esperem!

ADHESIÓ A LA CAMPANYA PER LA PAU I EL DESARMAMENT

El Comitè català per la pau i el desarmament ha fet una crida a organitzacions no

governamentals —entitats cíviques i culturals, sindicats i col·legis professionals— a participar en la Campanya Mundial pel desarmament. L'Associació de Mestres de Rosa Sensat s'ha adherit a aquesta crida, atesa la im-

associació not

portància d'una sensibilització de l'opinió pública en general i d'una acció educativa més concreta en l'àmbit escolar respecte a aquest tema.

Els objectius que ens hem assenyalat conjuntament són els següents:

- a) Informar i educar l'opinió pública dels perills inherents a la greu situació actual.
- b) Recabar dels organismes adients perquè sigui una realitat l'ensenyament als nostres infants del contingut de la declaració de la Unesco sobre l'«Educatió per a la pau i la comprensió internacional».
- c) Preparar una sèrie d'actes en ocasió de la Setmana pel Desarmament que a nivell mundial tindrà lloc la setmana del 24 d'octubre (aniversari de les NN.UU. i que amb motiu de les eleccions ajornem a la setmana del 21 al 28 de novembre. El denominador comú d'aquesta campanya serà: «Per a la pau i el desarmament. Prohibició d'armes atòmiques i de destrucció massiva», que a casa nostra es concreta en els següents punts:
 - 1) No instal·lació d'armes nuclears en tot el territori de l'Estat espanyol.
 - 2) Reducció dels pressupostos militars per invertir en el sector civil per tal de mitigar l'atur forçós a casa nostra, i altres necessitats urgents.
 - 3) Limitació i gradual reducció de les armes convencionals.
 - 4) Dissolució dels blocs militars (OTAN i Pacte de Varsòvia).
 - 5) Eliminació de les bases militars i retirada de les flotes estrangeres del Mediterrani.
 - 6) Prohibició de les armes atòmiques i de destrucció massiva.

Per a més informació: Comitè català per la pau i el desarmament, Fontanella, 14, 1r., Barcelona-10, tel. 301 39 90.

ESCOLA CATALANA

LLIBRES APROVATS PER A LA UTILITZACIÓ A LES ESCOLES, PER LA GENERALITAT I PEL MINISTERI D'EDUCACIÓ

LLENGUATGE

CICLE INICIAL

1er. **Bon matí.** Sorribes/Ruiz Calonge
Col·lecció: GRAÓ. Ripoll/Vilà

1er. **Pa amb xocolata. Quaderns de treball:** 1, 2, 3.

2on. **Serpentina. Quaderns de treball:** 1, 2, 3.
Col·lecció: LLENGUA CATALANA.
Com a primera llengua a l'ensenyament.
A. Camps/M. Camps/Romagosa

1er. **Rebomborí.** 2on. **Xerric**

CICLE MITJÀ

Col·lecció: GRAÓ. Sanchez/Vilà/Ripoll.

3er. **Baldufa. Quaderns de treball.**
Col·lecció: LLENGUA CATALANA.
Com a primera llengua. A. Camps/
M. Camps/Romagosa.

3er. **Terrabestall.** 4tr. **Espetec.** 5è. **Brunzit**

CICLE SUPERIOR

Col·lecció: LLENGUA CATALANA.
Com a primera llengua. A. Camps/
M. Camps/Colomer.

6è. **Full.**
Com a segona llengua a l'ensenyament:
6è., 7è. **Català amb els clàssics I** (6è.) -
II (7è.). Casals

OBRES COMPLEMENTÀRIES

Guiatge. Martorell.

Retalls. Albó/Gimeno/Pelegri/Porter. (Textos i exercicis per a l'aprenentatge del català)

Viatge poètic per Catalunya.

Recull de J. Molas

Català bàsic. Llobera.

Prácticas de catalán básico y clave de ejercicios. Llobera. (El català per a castellano-parlants).

Tots els verbs conjugats. Alsina.

Els pronoms febles. Gelabert.

Vocabulari de barbarismes. Pey.

Breu diccionari ideològic català. Romeu.

Diccionari de sinònims i antònims. Pey.

EDITORIAL TEIDE, S. A.
Viladomat, 291 - Barcelona-29

~LLIBRES PER NADAL~

Editorial EJ Joventut

Provença, 101 - Barcelona-29 Tels. 239 20 00 - 239 83 83

Un dia, tres contes
per Noëlle Granger

Novetats

La dragona Dragolina
per Achim Bröger

Novetat

Novetat

En Nody i el
Papà Noel
En Nody i el
gosset Bumpy
Anim, petit Nody
per Enid Blyton

Al llit

Comprant

La Cati i el
regal de Nadal

En Martí i el
monstre misteriós

per Helen Oxenbury

per Inger i Lasse Sandberg

LES ELECCIONS SINDICALS A L'ENSENYAMENT

PLANTEJAMENTS DELS SINDICATS

CCOO DE L'ENSENYAMENT. ELECCIONS SINDICALS

La celebració de les eleccions sindicals en l'ensenyament privat en aquells centres públics que tenen personal laboral contractat és una ocasió molt important per tractar d'aconseguir millores substancials en les condicions de treball i sou dels treballadors d'aquest sector. L'ocasió és important perquè l'ensenyament privat té en aquests moments unes condicions pitjors encara de les que existien durant la vigència de l'ordenança laboral (1974). Durant els anys posteriors a la seva derogació, que coincidí amb la promulgació de l'Estatut dels Treballadors i la negociació de nous convenis en l'àmbit de la privada, allò que ja havia estat conquerit pels treballadors i consagrat per la legislació anterior es va perdre en una situació que coincidia també amb una baixa mobilització i una forta ofensiva de la patronal i dels seus instruments més actius entre els treballadors, com són els sindicats grocs.

És veritat també que els sindicats de classe organitzats fonamentalment per FETE-UGT i USTEC a més de CCOO no han aconseguit en el sector la implantació necessària per evitar-ho. A la baixa afiliació, producte en part de les amenaces, acomiadaments i sancions per part de la patronal a tots aquells que estiguessin afiliats als sindicats esmentats —en una situació, a més, de greu atur en el sector— cal afegir, també en part, el transvassament cap a l'ensenyament públic de molts afiliats fins llavors en el sector privat.

A aquesta debilitat organitzativa dels sindicats de classe va respondre un auge dels sindicats grocs i dels representants independents sense pes a les meses de negociació, que avui és necessari combatre si volem corregir aquesta situació. No pot continuar succeint que la patronal imposi uns convenis que incloguin entre altres aspectes: contractació eventual, pèrdua de drets adquirits, impossibilitat de negociar convenis de nacionalitat o provincials, etc. Per això cal aconseguir la majoria en una mesa de negociacions a partir d'un programa clau que inclogui aquelles reivindicacions per les quals els treballadors de l'ensenyament ja estaven lluitant des de feia molt de temps, combatent l'abstencionisme anterior entre els treballadors. Aquesta majoria requereix també una política de suport i unitat amb sindicats com FETE-UGT i USTEC,

els programes dels quals inclouen objectius comuns amb els de CCOO d'Ensenyament. Per això la Federació de Catalunya defensava sempre una coalició electoral que permetés enfortir la posició comuna i avançar al mateix temps en la unitat dels treballadors del sector. Amb tot, aquesta possibilitat es va estroncar sense que el projecte de creació d'una agrupació electoral (UTE) amb USTE per a tot Espanya, que va promoure la federació estatal, fos acceptat per la federació de Catalunya de les CCOO d'Ensenyament. Les raons fonamentals d'aquest refús es troben en el fet que el programa comú d'USTEC no inclou aquells objectius que CCOO de Catalunya considerava bàsics, i suposava també la renúncia a unes sigles per la por que aquests poguessin suscitar en un medi en aquest període molt difícil com és la privada. Però, aquest argument tampoc no podia variar de cap manera una situació en què, en tot cas, l'escomesa de la patronal va adreçada contra totes aquelles candidatures que creu que són obertures d'altres més conegudes i representatives del sector, com són CCOO i USTEC. Per això nosaltres, que defensàvem fins llavors una coalició que respectés l'afiliació sindical dels candidats, decidírem llavors impulsar les nostres pròpies candidatures, amb l'objectiu molt clar de reforçar la nostra posició de classe en el sector, i defensar les reivindicacions immediates dels seus treballadors, amb una perspectiva general de lluita per una societat més democràtica, justa i racional.

El nostre programa inclou els següents aspectes que ens semblen irrenunciables i que s'han de trobar en el contingut dels convenis que es negociïn: reducció de categories laborals, equiparació amb l'estatal, sou, horari i vacances, inclusió de «guarderies», 40 hores PNDs, 60 anys jubilació voluntària o als 30 de servei, no contractes eventuais, participació en la gestió de centres, garantia de pluralisme ideològic, respecte dels drets sindicals.

En tot cas, és a dir si no és possible un acord amb la patronal que inclogui aquests objectius considerats globalment —ja que no poden ser separats uns dels altres— la nostra posició serà renunciar als acords que se signin llavors sense la nostra participació i tractar per tots els mitjans de negociar un conveni de

nacionalitat, la qual cosa en un cas i l'altre considerem també bàsic i irrenunciable.

**Secretariat Federació d'Ensenyament
de la CONC**

LA FETE I LES ELECCIONS

Un altre cop molts milers de treballadors tenim davant nostre la celebració de les eleccions sindicals que han de permetre l'elecció d'homes i dones que, estant dia a dia en contacte amb els problemes de cada centre de treball, defensin les nostres reivindicacions, lluitin per les millores socials i econòmiques i negociïn amb representativitat i fermesa els convenis de cada sector.

Per als treballadors les eleccions sindicals tenen un significat molt proper i immediat ja que suposa elegir les organitzacions obreres i els homes i dones que amb més eficàcia els poden representar no només en el propi centre de treball sinó també, per sobre d'aquests, en totes aquelles qüestions que els puguin afectar més directament.

A aquestes eleccions hi són també convocats els treballadors de l'escola privada, mestres i personal no docent de tots els nivells i especialitats de l'ensenyament. Sembla, però, que preval encara entre els mestres (més que entre els PND) una actitud de desinterès i fins i tot rebuig entorn a la convocatòria d'eleccions sindicals. Sembla, certament, que l'existència de delegats sindicals, de comitès d'empresa, de seccions sindicals, no tingui massa a veure amb els mestres. I sembla convenient recordar que les eleccions de treball d'aquests són regulades pels diversos convenis dels sectors: d'ensenyament no estatal, de centres d'idiomes, de «guarderies», de personal laboral d'universitats, d'educació especial... i que el resultat de les negociacions d'aquests convenis depèn de la correlació de forces que s'estableix precisament d'aquestes eleccions sindicals.

Per què, doncs, aquest desinterès? Sabem que en molts casos la no presentació de candidatures —en particular, la no presentació de candidatures dels sindicats de classe— és una conseqüència de les amenaces velades

o explícites de la patronal, que ha jugat amb descarada insistència el joc de la por dificultant el paper del delegat sindical, posant traves al procés electoral, o explicant amb aparent objectivitat que el triomf dels «socialistes» a les eleccions generals és en realitat una amenaça als llocs de treball de l'escola privada i que aquest triomf no convé que es vegi reforçat pel triomf sindical d'una organització afí.

Però hi ha també en molts d'altres casos, i en especial entre els mestres més progressistes, una actitud de rebuig o inhibició, conseqüència d'un cert menyspreu per les preocupacions sindicals, d'una sobrevaloració excloent de l'activitat pedagògica. Lamentablement encara per alguns mestres el defensar les condicions de treball (jornada, vacances, retribucions) és quelcom de secundari. Podríem explicar a aquests companys de treball que la millora de l'escola, la lluita per la qualitat de l'ensenyament passa necessàriament també per la millora de les condicions de treball dels professionals. La lluita sindical a l'escola s'omple de contingut quan es vol alhora una pedagogia millor. I aquest és el repte dels que dediquem els nostres esforços a contribuir des de la UGT als sindicats d'ensenyament.

Les propostes que fem des de la FETE (UGT) com a plataforma d'acció sindical són simples i alhora ambicioses:

1. Un sindicalisme responsable que opti per la via del diàleg i la negociació per resoldre els problemes.
2. La defensa i consolidació de les millores adquirides.
3. L'equiparació amb l'ensenyament oficial quant a salaris, jornada, vacances i altres condicions de treball.
4. El pagament directe dels salaris per part de l'estat o centres subvencionats.
5. La defensa de l'estabilitat en el treball rebutjant els contractes temporals.
6. La llibertat de càtedra, que impedeixi l'acomodament per raons ideològiques i, en general, la democratització dels centres privats.
7. El reconeixement dels drets i garanties sindicals.

El triomf, a les darreres legislatives, d'una

força política que ha assumit bona part de les nostres reivindicacions és lògicament un motiu d'esperança. La FETE, però, no dóna un xec en blanc al proper govern socialista. Caldrà continuar amb la lluita, caldrà convèncer a molts de la justesa i conveniència de les nostres posicions, i únicament des d'una posició de força sindical podrem aconseguir els nostres objectius.

**Comissió Executiva de FETE-UGT
de Catalunya**

USTEC UNIO DE SINDICATS DE TREBALLADORS DE L'ENSENYAMENT DE CATALUNYA

Estem en període d'eleccions sindicals a l'Ensenyament Privat. La Unió de Treballadors de l'Ensenyament Privat (UTEPA), promoguda inicialment per la Federació d'Ensenyament de CCOO i UCSTE, però obert a tots els treballadors i treballadores de la privada, tant si pertanyen a aquests sindicats com si no, neix davant aquestes eleccions com un projecte unitari.

En la situació actual, la iniciativa està en mans dels empresaris i dels sindicats que directament o indirectament els donen suport. La UTEPA vol aglutinar tots aquells treballadors que a l'ensenyament privat tenen una concepció democràtica i progressista de l'escola.

Constatem avui l'existència de l'escola privada amb un gran nombre de treballadors i treballadores. Pensem que sindicalment cal treballar per millorar les condicions laborals i professionals d'aquest sector. Mentre es camina cap a la transformació a l'escola pública proposem un seguit de mesures transitòries, les més importants de les quals seran:

1. Redistribució de les subvencions, eliminant totes aquelles que no arribin al 100%. La subvenció comportarà gratuïtat total.

2. Control i distribució de les subvencions per organismes de gestió escolar i comissions de control.
3. Desglossament de les subvencions, i que l'augment vagi a parar exclusivament a la part que correspon al sou dels treballadors mentre no hi hagi cap pagament directe.
4. Es garantirà el lloc de treball al personal docent i no docent per aquells centres que vulguin passar a públics.

Unitat: La constitució d'aquesta candidatura unitària, a la qual es poden integrar companys i companyes no afiliats, significa el pas més important per satisfer un sentiment majoritàriament compartit: la unitat de tots els treballadors de l'ensenyament privat.

Participació: Sabem que només la participació activa en la vida sindical pot garantir assolir els nostres objectius. Proposem, doncs, promoure assemblees de delegats de la UTEP a tots els nivells. La participació a la mesa negociadora serà proporcional: representants dels sindicats i delegats elegits a les assemblees. La unitat i la participació són l'única manera d'assolir una majoria progressista a la mesa per fer front a aquells altres que

s'inhibeixen a l'hora de defensar els nostres drets i fan el joc a la patronal.

Millora del conveni: El programa que proposem que es discuteixi a les assemblees és el següent:

1. Equiparació de salari, jornada i vacances amb l'Estat.
2. Democratització de l'escola.
3. Reducció a 40 hores setmanals de la jornada dels PND i reducció de les seves categories.
4. Estabilitat laboral. Garanties concretes per posar fi a les contractacions temporals.
5. Reducció de l'edat de jubilació i del nombre d'alumnes per classe. Adopció d'altres mesures que creïn nous llocs de treball.
6. Millora de la qualitat pedagògica i de la captació professional.

Constatem finalment el fet que tot i essent majoria les dones en el nostre sector, aquesta majoria no es reflecteix a l'hora de treure representants, tant en el centre com a la mesa negociadora. Hem fet, doncs, una crida especial a les dones perquè no renunciïn a aquest dret sindical.

AVÍS ALS SUBSCRIPTORS

Amb aquest número s'acaba la subscripció de l'any 1982 a «Perspectiva Escolar». Per evitar molèsties, tant als subscriptors com a l'administració de la revista, us recomanem que, per poc que pugueu, feu l'abonament de l'import de la subscripció per a l'any 1983 per **domiciliació bancària**. Només cal que ompliu el butlletí que trobareu a la revista i l'envieu de seguida a «Perspectiva Escolar». Els que ja feu l'abonament per domiciliació bancària no cal que envieu cap butlletí. Ja us passarem el rebut al banc.

El preu de la subscripció per a l'any 1983 (del número 71 al 80 inclusivament) és de 2.200 ptes.

Igualment us demanem que, a fi d'evitar la pèrdua de revistes i poder solucionar ràpidament els problemes que puguin sorgir relatius a les subscripcions, **comuniqueu immediatament els canvis de domicili**.

LECTURA PER A NOIS I NOIES

50. El bosc encantat.

Joles Sennell.
Il·lustracions de Maria Rius.
En Joles Sennell ha escampat pel cel de la fantasia llavors de tota mena, humor, tendresa, poesia i amor. Tot això i més, ho trobareu en els diferents relats de què es compon aquest llibre.

54. La revolta dels esternuts.

Oriol Vergés.
Il·lustracions de Pilarín Bayés.
Una sàtira incisiva i absolutament divertida contra la societat de consum i contra el comportament polític d'alguns grups que només vetllen els propis interessos.

44. Cucut.

Núria Albó.
Il·lustracions de Fina Rifà.
Premi de literatura infantil "La Xarxa", 1981.
Una narració ingènua, escrita amb gràcia i amb humor, que fascinarà els petits.

52. Rondalles meravelloses.

Valeri Serra i Boldú.
Il·lustracions de Conxita Rodríguez.
Recull de rondalles populars catalanes, d'una delicadesa i d'una finor incomparables.

56. Entre tots ho farem tot.

Ferran de Pol.
Pròleg de Salvador Espriu.
Il·lustracions de Frederic Anguera.
Un llibre magnífic que recull una mostra variada del talent i de l'enginy del seu autor, novel·lista eminent i pedagog considerable.

43. No cal pas fer reverències

Lídia Pons i Griera.
Il·lustracions de Pilarín Bayés.
Una versió moderna dels "manuais d'urbanitat" que havíem estudiat de petits, sense encarcaraments i sense reverències innecessàries.

51. Els dracs de la Xina.

Joan Barceló i Cullerés.
Il·lustracions de Marta Trepast.
Un llibre inèdit de l'enyorat Joan Barceló, continuació del seu deliciós "Viatge enllunat".

55. El rector de Vallfogona i el seu temps.

Oriol Vergés.
Il·lustracions de Pilarín Bayés.
Original biografia de Francesc Vicent Garcia, el famós rector de Vallfogona, escrita pensant especialment en les escoles de la nostra terra, d'una manera divertida i seriosa al mateix temps.

45. Cançó de Nadal.

Charles Dickens.
Il·lustracions d'Eulàlia Sariola.
La "Cançó de Nadal", del gran novel·lista anglès, és una obra ben coneguda, clàssica per molts conceptes.

53. Pàgines festives.

Josep M. Folch i Torres.
Il·lustracions de Pilarín Bayés.
Aquestes "pàgines" serviran per a fer conèixer un "altre" Folch i Torres: l'humorista que sap barrejar sàviament l'estirabot i la tombarella verbal, l'anècdota i l'aventura còmica, l'absurd i la lògica, la fantasia i la caricatura realista.

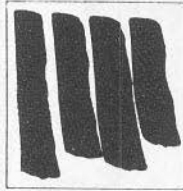
58. Adéu, "Nereo".

Zeneida Sardà.
Il·lustracions de Francesc Espriu.
Premi de literatura infantil "La Xarxa", 1982.
La història d'un vaixell, un canot de deu metres que navegava amb vent llarg i que acabà convertint en una desferra.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Distribució: L'Arc de Berà - Centre Difusor d'Edicions Catalanes
Llull, 10, 14 - Tel. 300 32 51 / 300 33 00 - Barcelona-5

FUNDACIÓ

JAUME I

PREMIS BALDIRI REXACH

d'estímul a l'escola catalana
amb el recolzament del Departament d'Ensenyament de la
Generalitat de Catalunya.

CONVOCATS PER AL CURS 1982-83
per la **DELEGACIÓ D'ENSENYAMENT CATALÀ (DEC)**
d'**ÒMNIUM CULTURAL**, i dotats per la
FUNDACIÓ JAUME I amb
5.150.000 ptes.

que procedeixen de les aportacions dels receptors del llibre-NADALA que la FUNDACIÓ JAUME I tramet anualment a totes aquelles persones que volen col·laborar en aquesta tasca cívica i urgent que és estimular l'escola catalana.

PREMIS A ESCOLES

10 premis de 300.000 ptes.

A escoles plenament catalanes o, si són en vies de catalanització, que l'estan realitzant a curt termini.

PREMIS A MESTRES

4 premis de 100.000 ptes.
i l'edició de treball premiat

A treballs inèdits de PROGRAMACIÓ.

PREMIS A ALUMNES

35 premis per valor de 30.000 ptes.

A treballs normals de classe (i no fets expressament per participar en aquests premis).

TERMINI DE PRESENTACIÓ: 15 de FEBRER de 1983

Demaneu les bases completes, els qüestionaris i qualsevol altra informació a:

DEC - Passeig de Gràcia, 42. Telèfon. 318 30 28

Demaneu la nadala, si no sou receptor habitual a:

FUNDACIÓ JAUME I - Aribau, 185. Telèfon 200 53 47

PAGES, Joan; PUJOL, Rosa M.; ROIG, Anna M.; SALA, Carme; TACHER, Pilar, *L'Educació Cívica a l'Escola*, Rosa Sensat - Edicions 62, Barcelona 1981.

No fa pas gaire temps, Pep Calsamiglia —«El Món», 14 (19-3-1982), p. 29— deia: «és molt més important la regeneració del país que l'activitat política». I sens dubte, ell, que és un extraordinari professor de filosofia, per recolzar l'acció imprescindible i urgent en aquest sentit, «sempre he volgut —continua— apropar-me a l'ensenyament primari. Ser un professor de primària». Un mestre. És en aquest mateix sentit que quan ens ve a les mans *L'Educació Cívica a l'Escola*, mestres de primària com som, la màquina dels somnis dels futurs millors, se'ns dispara. Tenim instruments —i aquest n'és un— per construir amb garanties d'èxit. Recordem el poeta de Lleida, Màrius Torres, tal com Joan Coromines en fa esment —D.E.C., vol. 11, pàg. 719, col 1a, 55-60— del seu vers 50 en la versió del 1938: «Ara que el braç potent de les fúries aterra / la ciutat d'Ideals que volíem bastir, / Catalunya, no tèmis el flagell de la guerra: / poble que com tu lluita, no sabia morir». Una certa llibertat i el treball ben fet, són garanties segures d'esdevenidor.

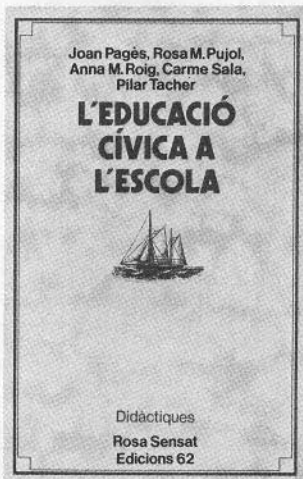
Marta Mata, en el pròleg, ens proposa la *normalitat* actual contrastant-la amb l'època del seu projecte, concebut, com era, dins la tràgica *normalitat* del genocidi a la cultura catalana, conseqüent a l'ofec feixista a l'esperit hu-

mà. D'aquí deuen venir els encerts del text que tenim a les mans. Els autors han experimentat l'agonia del buit i del no res, i *saben* què cal per no tornar endarrera.

Aquí podríem discutir sobre l'orientació pedagògica que respira la introducció. No ho farem. Podria semblar bizantinisme. Més si tenim en compte que el sentit globalitzant de la pedagogia d'escola que es troba en tota l'obra, fa aparèixer a contra claror allò que defensariem. Fa un any que va sortir l'obra al mercat i es va venent, pel que em sembla, parsimoniosament. Haig de confessar que ho he trobat rar. ¿O bé no s'ha promocionat degudament o bé hi ha desinterès per l'educació cívica? Si a), hem d'insistir perquè es promocióni per totes les escoles del país. Si b), l'omissió (el desinterès, el passar-se'n) significaria a la llarga o no tan llarga, un efecte pitjor que

la «tejerada». Demostraria una incapacitat col·lectiva per fer pedagogia de veritat, per fer país de veritat. Voldria dir que tornem als no humans, als enemics de la persona i les seves comunitats lliures i progressives.

Perquè *L'Educació Cívica a l'Escola* és fet per un col·lectiu de noms prou prestigiosos i experimentats com per deduir-ne, pel títol, el seu interès, per les persones, la seva profunditat ensems que la seguretat que la seva adaptabilitat pedagògica. La divisió del cos del llibre trenca l'encotillat de l'EGB. Fa una quadrividuïsió, molt més àgil i eficaç pedagògicament parlant. A l'*orientació* de cada tema, s'hi afegeix allò que cal *saber-ne* d'entrada, els *objectius generals*, les *propostes* de treball... de tal manera, que el mestre prou compenetrat amb l'esperit ètic que postula l'educació cívica, té extremadament facilitada la seva tasca de programació. Si considerem que, a més a més, hi ha un apèndix ric i variat que va dels drets de l'infant als de l'home, de la Constitució vigent a l'Estatut, i que acaba amb un programa fet per Artur Martorell, pensat en el curs 1963-1964, ens adonarem que no podem demanar gran cosa més, i que a nosaltres el que ens toca és aprofundir, si ho voleu, variar, si us sembla, però sobretot fer, fer ciutadans d'un esdevenir sense flors i violes, però esperançats constructors de la Catalunya imminent i difícil, més justa i més lliure, en definitiva, més humana.

Narrativa

NADAL 1982

L'olor dels nostres cossos

Núria Serrahima
El Balanci 144, 176 pàgs.

Tres narracions: a **Amants** la protagonista ha donat una lletra de l'abecedari a cada amant seu, n'ha fet una fitxa i, a través d'evocacions breus i denses, passa revista als seus amors. A **La negra nit d'Emma** un ésser desequilibrat es debat dolorosament contra greus problemes existencials i a **L'olor dels nostres cossos** una dona casada rememora, a la nit, la seva vida conjugal i en fa un balanç negatiu.

L'escola dels dictadors

Ignazio Silone
El Balanci 145, 208 pàgs.

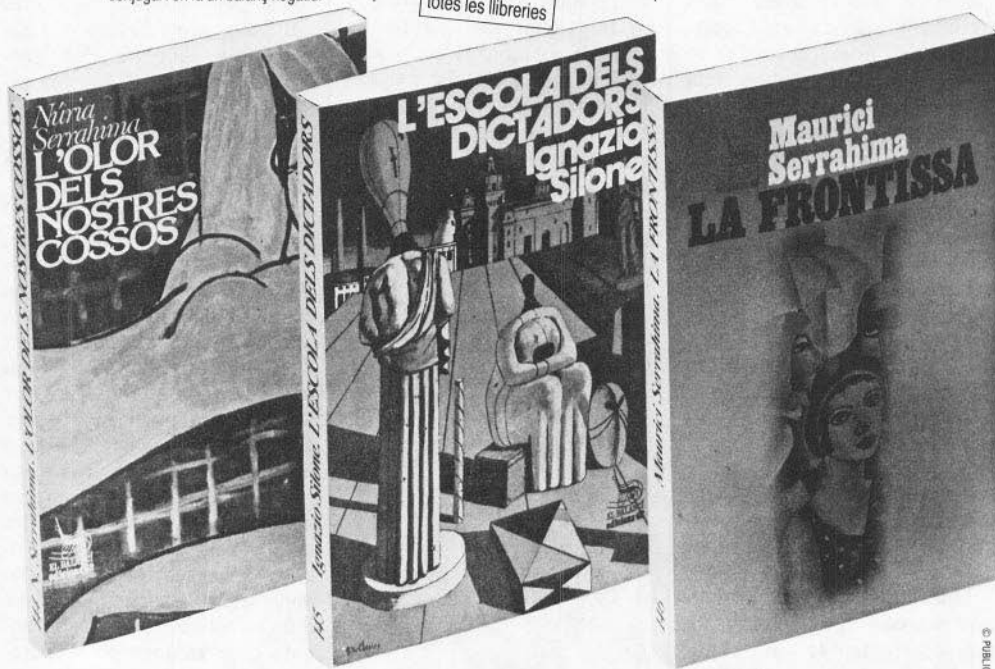
Escrita al 1938, aquesta novel·la ens explica la **tournee europea d'un aprenent de dictador nord-americà** que es fa anomenar Mr. V. doble: una tràgica i irònica denúncia del despotisme modern, dels seus servidors, filòsofs i poetes de tots colors, que no són capaços de resistir-s'hi ni d'oposar-s'hi.

De venda a
toles les llibreries

La frontissa

Maurici Serrahima
El Balanci 146, 256 pàgs.

Un retrat de l'alta burgesia barcelonina en un moment altament conflictiu, un moment en què es comencen a qüestionar els privilegis que com a tal classe sustenta: els anys previs a la proclamació de la República. **Una novel·la psicològica testimoni d'una època** i una situació social viscuda molt d'aprop per l'autor.

EDICIONS 62

Provença, 278
Tel. 216 00 62 - Barcelona-8

BUTLLETA D'INSCRIPCIÓ
DE SUBSCRIPCIÓ

COGNOMS	NOM
---------	-----

ADREÇA	☐
--------	--------------------------

POBLACIÓ	D.P.	PROVÍNCIA
----------	------	-----------

TELÈFON

S'inscriu a l'Associació de Mestres «Rosa Sensat»	2.200,— ptes.	☐
Se subscriu a Perspectiva Escolar (10 números)	2.200,— ptes.	☐
Se subscriu a In-fàn-ci-a (6 números)	1.500,— ptes.	☐
- (Preus per l'any 1983)

- Pagament: per taló adjunt a la Butlleta
Per domiciliació bancària

BUTLLETÍ DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nòm i Cognoms	☐
---------------	--------------------------

Nom i Cognoms del titular	☐
---------------------------	--------------------------

Banc/Caixa	☐
------------	--------------------------

Agència	☐
---------	--------------------------

Població	☐
----------	--------------------------

Província	☐
-----------	--------------------------

n. compte / llibreta	☐
----------------------	--------------------------

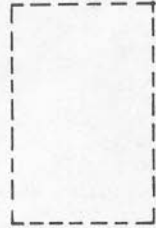
Senyors: Els agrairé que amb càrrec al meu compte/llibreta atenguin el rebut que, anyalment els presentarà «Rosa Sensat» a.a.p.s.a. per al pagament de la meva

- inscripció a l'**Associació de Mestres «Rosa Sensat»**
- subscripció a **Perspectiva Escolar**
- subscripció a **In-fàn-ci-a**

(atengueu únicament el rebut d'allò que està assenyalat amb una creu)

(firma)

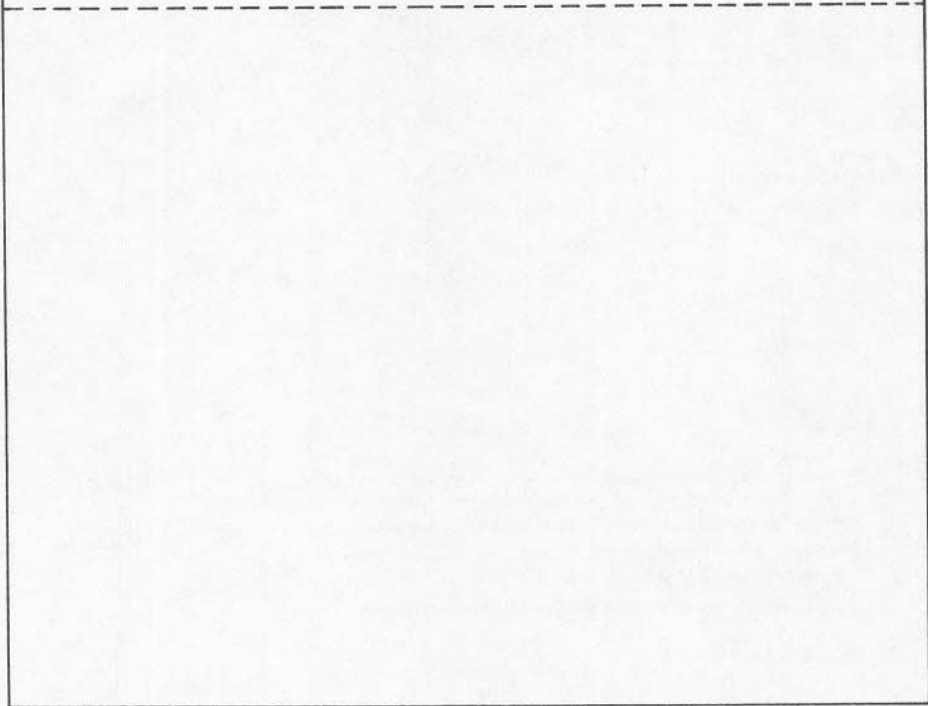
(ENVIEU EL PAPER SENCER)

«ROSA SENSAT»

Còrsega 271,

Barcelona-8

De tot per a l'ensenyament
i l'esbarjo
dels infants i dels joves.

- llibres de text
- llibres de contes
- materials i mostres per a manualitats
- pissarres a mida i de sèrie
- jocs i joguines de tot tipus

Estem especialitzats en la selecció del més adient per a escoles d'E.G.B., guarderies, escoles bressol i escoles d'endarrerits.

Truqueu al telèfon (93) 254 27 18 i us visitarem.

*Pi, 8
Telèfon: 318 55 38
Barcelona-2*

*Còrsega, 103-105
Telèfon: 259 04 82
Barcelona-15*

*Enric Granados, 13
Telèfon: 254 27 18
Barcelona-7*

**Joguines per a una vida
més humana**

QUÈ ÉS

ABACUS

S.COOPERATIVA

?

servei a l'ensenyament

ABACUS és una Cooperativa de Consumidors, fundada l'any 1968 per un grup de mestres per tal de subministrar-se de material escolar i d'ensenyament.

L'objectiu de servir l'ensenyament es concreta abaratint els costos, tot subministrant els articles a bon preu i buscant sempre que la relació qualitat/preu sigui òptima.

Com a Cooperativa de Consumidors suprimeix el lucre en les relacions econòmiques amb els seus socis, i els excedents (beneficis) es reinverteixen en la mateixa Cooperativa.

Una part d'aquests excedents es destina a l'obra social de la Cooperativa i, donat que som mestres, a institucions que promocionen la renovació pedagògica al nostre país, i, també a la constitució d'una biblioteca de llibre infantil que aviat inaugurarem per a ús exclusiu dels mestres.

ABACUS
S.COOPERATIVA

ÉS AL VOSTRE SERVEI A:

servei a l'ensenyament

BARCELONA

- Ausiàs March, 16 i 18, tel. 302 21 08
(a 100 metres de la plaça d'Urquinaona)
- Còrsega 269, tel. 217 44 54 i 217 45 66
(entre Balmes i E. Granados)

SABADELL

- Forn 8, tel. 725 07 55

STA. COLOMA DE GRAMENET ● J. Verdaguer 73, tel. 386 31 40